

ΘΕΟΛΟΓΙΑ

ΤΡΙΜΗΝΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΜΟΣ ΝΣΤ'

ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 1985

ΤΕΥΧΟΣ Β'

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ ΤΙΝΩΝ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ*

ΥΠΟ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Γ. ΑΤΕΣΗ
Μητροπολίτου πρώην Λήμνου (†)

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Γεννάδιος Ἀλεξιάδης.

Μητροπολίτης Λήμνου 1905-1912.

Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης 1912-1951.

Ὁ, κατὰ κόσμον, Γεώργιος Ἀλεξιάδης ἐγεννήθη κατὰ τὸ ἔτος 1868 ἐν Μυσοπόλει περιφερείας Προύσης τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἀπεχούση 5 χιλίόμετρα ἀπὸ τὰ Μουδανιά μὲ 15.000 κατοίκους ὅλους ἀνεξαιρέτως Ἑλληνας, μὲ μίαν ἐκκλησίαν, 3 σχολεῖα καὶ μὲ 1600 μαθητάς⁷². Μετὰ τὴν ἐν αὐτῇ ἀποπεράτωσιν τῶν κατωτέρων αὐτοῦ σπουδῶν, εἰσῆλθεν εἰς τὴν κατὰ Χάλκην Θεολογικὴν ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τὸ 1893, μετὰ τὴν ἐγκρισιν τῆς ἐναισίμου αὐτοῦ διατριβῆς ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὅτι ἐξ ἑνὸς γένους σύμπασα ἡ ἀνθρωπότης κατὰγεται»⁷³, ἔχων ὡς συμφοιτητάς του καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα Ἀρχιερεῖς Ἀνθιμον Τουμπαλίδην Ἐπίσκοπον Σεβαστείας 1900-1911 καὶ εἶτα Μητροπολίτην Πρεσπῶν καὶ Ἀχριδῶν 1911-1915, Γερβάσιον Σαρασίτην Ἐπίσκοπον Ναζιανζοῦ 1901-1902, Μητροπολίτην Ῥοδοπόλεως 1902-1906, Κορυτσᾶς 1906-1910, Ἀγκύρας 1910-1922 καὶ Ἀλεξανδρουπόλεως 1922-1934 καὶ Γερμανὸν Τρωϊάνον Μητροπολίτην Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης 1907-1935.

Τῷ αὐτῷ ἔτει εἰσελθὼν εἰς τὰς τάξεις τοῦ κλήρου καὶ μετονομασθεὶς εἰς Γεννάδιον ἐχειροτονήθη διάκονος ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Κορυτσᾶς Φιλο-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 45 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

72. Χρ. Σολωμονίδης, Ὁ Σμύρνης Χρυσόστομος, Ἀθήναι 1971, σ. 11, § 1,

73. Βασιλ. Σταυρίδου, Ἡ Ἱερά Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης, ἐνθ' ἄνωτ..

θείου (1885-1893) ἐφοροταμίου τότε τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης, ἵνα κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ ἰδίου ἔτους μετὰ πρόσκλησιν τοῦ τότε Μητροπολίτου Μαρωονείας, ἀναλάβῃ τὴν σχολαρχίαν τῶν ἐν Κομοτινῇ ἐλληνικῶν σχολείων, εἰς τὰ ὁποῖα ἐφοίτησαν, ἐκτὸς ἄλλων καὶ οἱ Χρῦσανθος Φιλιππίδης μετὰ ταῦτα Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος καὶ Στίλπων Κυριακίδης κατόπιν Καθηγητῆς τοῦ Ἀριστοτελείου, ἐν Θεσσαλονίκῃ, Πανεπιστημίου, ἐπιτελῶν ταυτοχρόνως καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ ἱεροκλήρυκος.

Μετὰ τετραετίαν, ἦτοι τὸ 1897, μετεκλήθη εἰς τὰ Πατριαρχεῖα διορισθεὶς ὡς κωδικογράφος παρὰ τῇ Ἱερᾷ αὐτῶν Συνόδῳ, ἵνα προαχθῇ εἰς Ὑπογραμματέα —ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸν Γραμματέα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας— ἐπὶ Πατριαρχείας Κωνσταντίνου Ε΄, τοῦ Βαλλιᾶδου (1897-1901) καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς Ἀρχιγραμματέα ἐπὶ τῆς β΄ Πατριαρχείας Ἰωακείμ Γ΄ Δεβετζῆ ἢ Δημητριάδου (1901-1912) παρ' οὗ προεχειρίσθη εἰς πρεσβύτερον λαβὼν καὶ τὸ ὄφρικιον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου.

Κατὰ τὸ ἔτος 1905 (α' λ' ε') «κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον δ' ἐπιμεμήσεως δ'» εἰς διαδοχὴν τοῦ ἀποθανόντος Μητροπολίτου Λήμνου Διοδώρου Μάσχα (1899-1905) ἀνεψιοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κωνσταντίνου Ε΄, τοῦ Βαλλιᾶδου, ἐξελέγη Μητροπολίτης Λήμνου, ἀναλαβὼν τὰ ἑαυτοῦ καθήκοντα περὶ τὰ τέλη Νοεμβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους. «Ὁ Γεννάδιος... δεξιὸς χειριστῆς τοῦ λόγου, πλουτίζων τοῦτον διὰ ρητῶν καὶ νοημάτων τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἐν τῇ μικρᾷ ταύτῃ ἐπαρχίᾳ εἰργάσθη ἐπὶ προόδῳ τῶν κατοίκων αὐτῆς»⁷⁴, ἐνδιαφερομένης σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ «διὰ τὴν ἀνέγερσιν ἐκκλησιῶν καὶ σχολείων ἀφ' ἐνὸς καὶ διὰ τὴν πνευματικὴν προαγωγὴν τοῦ ποιμνίου του ἀφ' ἐτέρου»⁷⁵.

Ἐκ τοῦ «Κώδικος τῶν πρακτικῶν τῆς Δημογεροντίας καὶ Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς» Λήμνου (2 Δεκεμβρίου 1905-30 Ἰουλίου 1912) πληροφοροῦμεθα, ὅτι κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 29ης Δεκεμβρίου 1910, σ. 372, ἀνεγνώσθη τὸ ὑπ' ἀριθ. 2139 καὶ ἀπὸ 2 Δεκεμβρίου 1910 Πατριαρχικὸν Γράμμα «δι' οὗ καλεῖται ὁ Σεβ. Λήμνου κύριος Γεννάδιος ὡς Συνοδικὸς διὰ τὴν Συνοδικὴν Περίοδον μέχρι τοῦ Πάσχα τοῦ 1913»⁷⁶. συνοδικὸς δὲ ὢν τὴν 22αν Μαΐου 1912 ἐκ μεταθέσεως προήχθη εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Θεσσαλονίκης ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ κατὰ τὴν 11ην τοῦ ἰδίου μηνὸς ἀποθανόντος διαπρεποῦς

74. Βασιλείου Μητροπολίτου πρ. Λήμνου (Ἀτέση), *Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Λήμνου διὰ μέσου τῶν αἰώνων*, Ἀθήναι 1957, σ. 84.

75. Στυλ. Παπαδοπούλου, εἰς τὸ λῆμμα, *Γεννάδιος, ὁ Ἀλεξιάδης (1868-1951) Μητροπολίτης Λήμνου (1905-1912) καὶ εἶτα Θεσσαλονίκης (1912-1951)*, «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία», τ. Δ', σ. 291.

76. Βασιλείου Μητροπολίτου πρ. Λήμνου (Ἀτέση), *ἐνθ' ἄνωτ.*, σ. 84.

Ἱεράρχου Ἰωακείμ Σγουροῦ (1910-1912), καὶ ἦν μετάθεσιν ἐγνώρισαν εἰς τοὺς Λημνίους τό τε Πατριαρχεῖον καὶ ὁ ἴδιος⁷⁷.

Ὁ Γεννάδιος προσφωνούμενος ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ του, κατ' ἀρχαίαν παράδοσιν «Παναγιώτατος» ὡς καὶ ὅλοι οἱ κατὰ καιροὺς Μητροπολίται αὐτῆς, εἶχε τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν, χαρὰν καὶ εὐτυχίαν ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἀναλήψεως τῶν καθηκόντων του ἐν τῇ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων νὰ εὐλογήσῃ καὶ χαιρετίσῃ τὴν εἴσοδον τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1912 εἰς τὴν συμπρωτεύουσαν, νὰ ἀναπέμψῃ ἐπὶ τούτῳ εὐχαριστήριον δοξολογίαν πρὸς τὸν Πανάγαθον Θεὸν καὶ νὰ συνδέσῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μὲ τὰς διαφόρους διακυμάνσεις καὶ τὰς τύχας τῆς ἱστορίας της.

Καὶ ἡ παρουσία τούτου εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν πολλῶν προβλημάτων τῆς ἐπαρχίας του ἦτο ἀποτελεσματικὴ· ἐπέτυχεν εἰς τὴν ἄρσιν τῆς διαστάσεως καὶ διασπάσεως τῶν κοινοτήτων τῆς πόλεως· διέπρεπεν εἰς τὴν διακονίαν τοῦ θεοῦ λόγου ἀναδειχθεὶς ἰκανώτατος χειριστῆς τούτου, καὶ γνώστης τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ἐκ τῶν χωρίων τῆς ὁποίας δὴνθιζε τὰ κηρύγματα καὶ ὀμιλίας του, ἀπέβη πρότυπον ἐπιτυχῶς ἱεροκήρυκος καὶ διὰ τοὺς ὑπ' αὐτὸν κληρικούς, συστήσας πρὸς τοῦτο τὸ 1917 τὸν «Ἱερὸν Σύνδεσμον» τὰ μαθήματα τοῦ ὁποίου παρηκολούθουν οἱ κληρικοὶ τῆς ἐπαρχίας του μὲ ἀποτέλεσμα τὴν πνευματικὴν αὐτῶν ἀνύψωσιν.

Τῷ αὐτῷ ἔτει ἔδρυσεν Ἀγκκλησιαστικὸν περιοδικόν, ὄργανον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης) ὑπὸ τὸν τίτλον «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», τὸ πρῶτον τοῦ ὁποίου τεῦχος ἐκυκλοφόρησε κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1917 «ὡς 15θήμερον ἐκκλησιαστικὸν περιοδικόν... κελεύσει καὶ εὐλογία τῆς Α. Παναγιότητος τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης, Γενναδίου»⁷⁸ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ πρ. Λεοντοπόλεως Σωφρονίου Εὐστρατιάδου. Τὸν Μάρτιον τοῦ 1921 ἀνέλαβε ταύτην ὁ Νικόλαος Λούβαρις ὁ μετὰ ταῦτα καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν († 1961), ὡς καὶ βραδύτερον ὁ Βασίλειος Ἰωαννίδης 1946-1953 καθηγητῆς καὶ αὐτὸς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῶν Πανεπιστημίων Θεσσαλονίκης καὶ Ἀθηνῶν· σήμερον διευθύνεται ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ ἐν τῇ ἔδρᾳ τῆς Γενικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Ἰωάννου Ἀναστασίου· τοῦτο, ἐκτὸς μιᾶς μικρᾶς διακοπῆς 1944-1945, «διὰ τῆς συνεργασίας τῶν καθηγητῶν τῆς νεοϊδρυθείσης Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης... ἐξειλήχθη εἰς «θεολογικὸν-θρησκευτικὸν περιοδικόν... ἀποτελέσαν τὸ

77. Αὐτῶθι.

78. Ι. Φ., εἰς τὸ λῆμμα, «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» Ἐκκλησιαστικὸν περιοδικόν, ὄργανον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια», τ, Δ', σ. 833.

δεύτερον μετά τὸ περιοδικὸν «Θεολογία» θεολογικὸν περιοδικὸν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν σπουδαιότεραν τῶν ἐπαρχιακῶν Μητροπολιτικῶν περιοδικῶν ἐκδόσεων...»⁷⁹. ἐπίστευε δηλ. ὁ Γεννάδιος ὅτι, «διὰ τὴν δημιουργηθῆ ἄληθης πνευματικὸς βίος ἦτο ἀπόλυτος ἀνάγκη τὴν καλλιεργηθῆ ἡ θεολογία χάριν τῆς ὁποίας ἔδρυσεν τὸ περιοδικὸν»⁸⁰ τοῦτο, καὶ ἤτις ἤρχισε τὴν θεραπεύεται συστηματικώτερον κατόπιν τῆς ἰδρύσεως τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐν τῷ Ἀριστοτελείῳ Πανεπιστημίῳ.

Ἄλλ' ἡ προσωπικότης τοῦ Γενναδίου ἐπεκτείνεται καὶ πέρα τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας· οὕτω τὸ 1923 τυγχάνει πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ ἐν Αὐστρίᾳ συνελθόντος παγκοσμίου συνεδρίου τῶν Χριστιανικῶν ἀδελφοτήτων νέων, παρ' οὗ ἔλαβε χρηματικὴν ἐνίσχυσιν διὰ τὴν ἐν Θεσσαλονίκῃ ἔδρυσιν τοῦ κτιρίου τῆς Χ.Α.Ν. (=Χριστιανικῆς Ἀδελφότητος Νέων), πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ ὁποίου μετέβη καὶ εἰς Ἀμερικὴν διενεργήσας αὐτόθι ἔρανον· ἀφορμὴν δὲ λαβὼν ἐκ τῆς ἐκεῖ μεταβάσεως τοῦ ἐμελέτησε τὸ πρόβλημα τῆς αὐτόθι Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁμογενείας ὑποβαλὼν καὶ σχετικὸν ὑπόμνημα πρὸς τὴν κατ' Ἀνατολᾶς Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν.

Ἐκ παραλλήλου καὶ αἱ διεκκλησιαστικαὶ σχέσεις ἐτύγχανον τοῦ διαφέροντος τοῦ Γενναδίου· τοιοῦτοτρόπως τὸ 1930 ἀναλαμβάνει τὴν προεδρίαν τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ Πανορθοδόξου Διασκέψεως ὁργανωθείσης ἐν τῷ πλαisiῳ τοῦ διεθνοῦς ὁργανισμοῦ «Ζωὴ καὶ Ἔργασία» τὸ 1933 ἀντιπροσωπεύει τὴν Ἑλλαδικὴν Ἐκκλησίαν, μετὰ τοῦ τότε Μητροπολίτου Κερκύρας καὶ Παξῶν καὶ εἶτα Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηνᾶγορου († 1972), εἰς ἣν μετέσχον ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου οἱ Μητροπολίται Ἡρακλείας Φιλάρετος Βαφείδης καὶ Τραπεζοῦντος ὁ κατὰ τὸ 1949 ἀποθανὼν ὡς πρῶν Ἀθηνῶν Χρῦσανθος Φιλιππίδης, εἰς τὴν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει (Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Βατοπεδίου) συνελθοῦσαν Διορθόδοξον ἐπιτροπὴν πρὸς καταρτισμὸν τοῦ προγράμματος τῆς μελλούσης τῆς συνέλευθις Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Ἄλλ' ἡ παρουσία τοῦ, ὑφ' ἰστόρησιν, ἱεράρχου εἶναι ἐμφανῆ καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους· παρὰ τὴν προβεβηκυῖαν ἡλικίαν του κατὰ τοὺς δυσχειμέρους ἐκείνους χρόνους τῆς ξενικῆς κατοχῆς 1941-1944 ἐργάζεται ἐπὶ ἀνακουφίσει τῶν πασχόντων καὶ μέσῳ τοῦ ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Δαμασκηνοῦ Παπανδρέου († 1949), ἰδρυθέντος Ἐκκλησιαστικοῦ Ὁργανισμοῦ Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης Ε.Ο.Χ.Α. ὠργάνωσε συσσίτια, ἐπιδιώκει καὶ ἐπιτυγχάνει τὴν βελτίωσιν τοῦ φαγητοῦ καὶ τῆς ζωῆς τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς καὶ τῷ στρατοπέδῳ «Παῦλος Μελάς»

79. Αὐτόθι.

80. Σ τ υ λ. Παπαδοπούλου, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 292.

κρατουμένων και ενεργεῖ δραστηρίως πρὸς διάσωσιν πολλῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὸ ἐκτελεστικὸν ἀπόσπασμα τῶν ἀνδρῶν τῆς ξενικῆς κατοχῆς.

Κατὰ τὴν ἔθνικὴν περιπέτειαν τῆς ἐσωτερικῆς ἀναταραχῆς 1946-1949 παρακολουθοῦμεν τοῦτον ἐργαζόμενον καὶ προεδρεύοντα τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Παιδουπόλεων καὶ Παιδικῶν σταθμῶν, τῆς Μακεδονικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐταιρείας, τῆς Οἰκοκυρικῆς Σχολῆς, τοῦ Ἀνωτάτου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου καὶ ἄλλων κοινωφελῶν ὀργανώσεων, ἐκ τῶν ὁποίων ἢ διέλευσις τοῦ ἀφῆκεν ἀνεξίτηλα σημεῖα δραστηριότητος, ἀναδεικνύοντα τοῦτον ὡς ἀξιολογώτατον παράγοντα κοινωνικῆς παραστάσεως καὶ ἐκδηλώσεων, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ τύχη διακεκριμένων τιμῶν παρὰ τε τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας⁸¹.

Καὶ ἡ πρὸς Κύριον ἐκδημία τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀνδρὸς τούτου, «τοῦ συνδέσαντος τὸ ὄνομα αὐτοῦ πρὸς τὰς χαρμοσύνους σελίδας, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς θλιβεράς περιπετείας τῆς Μακεδονικῆς πρωτευούσης, κατέθλιψε βαθύτατα οὐ μόνον τὸ χριστεπώνυμον τῆς Μακεδονίας πλήρωμα, ἀλλὰ καὶ σύμπασαν τὴν ὀρθόδοξον κατὰ Ἀνατολὰς Ἐκκλησίαν διότι ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Γενναδίου ὁ καθ' ἡμᾶς ἱερός κληρὸς ἐγέρειρε μίαν σπανίαν ἐκκλησιαστικὴν φυσιογνωμίαν, δημιουργὸν ὠραίων σελίδων ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἡμῶν ἱστορίᾳ, ἐν αἷς ἐπὶ μακρὸν συνεχίζετο ἡ σεπτὴ φαναριωτικὴ παράδοσις δι' ὅλης τῆς μακρᾶς αὐτοῦ ἀρχιερατικῆς σταδιοδρομίας»⁸². γενικώτερον ἢ συμβολὴ τούτου ἀποτυπῶνται εἰς τὸ κάτωθι σχόλιον τοῦ ἐπισήμου ὀργάνου τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας («Ἐκκλησία»), τὸ ὁποῖον καὶ παραθέτομεν ἀντὶ ἡμετέρας ἢ ἄλλης ἐτυμηγορίας, ἐφ' ὅσον εἰς ἀναγλύφους γραμμὰς παρουσιάζει τὴν ὅλην φυσιογνωμίαν τοῦ Γενναδίου.

Οὗτος, «διὰ τῆς βαθείας αὐτοῦ περινοίας, τῆς γνησίας ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως καὶ τοῦ ἐνθέου του ζήλου, ἀφωσίωσεν ὀλόφυχον τὴν ποιμαντορικὴν αὐτοῦ μέριμναν εἰς εὐρυτάτην ἐκκλησιαστικὴν, ἔθνικὴν καὶ κοινωνικὴν δρᾶσιν. Μικρὸν μόλις μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν αὐτοῦ ἐν Θεσσαλονικῇ, ὁ Κύριος ἐχαρίτωσεν αὐτὸν κατὰ τοὺς βαλκανικοὺς ἀπελευθερωτικοὺς πολέμους νὰ ἀναδειχθῇ ὁ πρῶτος ἱεράρχης τῆς ἐλευθέρας Μακεδονικῆς μεγαλοπόλεως, πρῶτος μετὰ τοῦ Σταυροῦ τῆς εὐλογίας καθαγιασας τὴν εἰς αὐτὴν θριαμβευτικὴν εἴσοδον τῶν ἑλληνικῶν στρατιῶν καὶ πρῶτος δοξολογήσας τὸν Κύριον ἐν τοῖς ἀνακτηθεῖσιν ἱστορικοῖς ἱεροῖς ναοῖς, οὓς εἰς τεμένη μουςουλμανικὰ εἶχε μεταβάλει ἢ καταλυθεῖσα τουρκικὴ τῆς Μακεδονίας κατάκτησις.

Ἡ πᾶσα ἔκτοτε μακεδονικὴ ἱστορία ἐγνώρισεν αὐτὸν κατασχόντα τὴν κεντρικὴν ἐν ταῖς σελίσιν τῆς θέσιν, ὡς ἐμπνευστὴν καὶ ὁδηγὸν κατὰ πάσας τὰς

81. Σ τ υ λ. Παπαδοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 294.

82. «Ἐκκλησία», ἔτ. 1951, ἀριθ. φύλ. 7, σ. 108.

ιστορικός περιτροπός, ἐπιθέτοντα τὴν προσωπικὴν του σφραγίδα εἰς τὰ ση-
μαντικὰ καὶ τὰ καθ' ὄλου μεγάλης πνοῆς καὶ εὐρυτέρας ἐκκλησιαστικῆς καὶ
ἐθνικῆς σημασίας γεγονότα τῆς βορείου Ἑλλάδος.

Πρωταγωνιστὴς ἐγένετο πάσης ἐθνικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἐκδηλώ-
σεως, ἐκ τῶν κυρίων δ' αὐτοῦ ποιμαντορικῶν μελημάτων ὑπῆρξαν ἡ συντή-
ρησις καὶ προαγωγή τῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων τῆς Μακεδονικῆς
πρωτευούσης, ἡ διοργάνωσις τοῦ κλήρου, ἡ ὑπὲρ τῶν πτωχῶν μέριμνα, ἡ
ἕδρυσις καὶ ἀνάδειξις ἰδίου δημοσιογραφικοῦ ὄργανου τοῦ «Γρηγορίου Πα-
λαμᾶ», ἡ ἄοκνος πρὸς ἀποκατάστασιν καὶ περίθαλψιν τῶν προσφύγων τῆς
μικρασιατικῆς λαίλαπος, ἡ ὑπὲρ τῆς ΧΑΝ Θεσσαλονίκης δρᾶσις αὐτοῦ καὶ δι'
εἰδικῶν ἀποδημιῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, τὸ ἀδιάκοπον κήρυγμα τοῦ θεοῦ λόγου,
οὕτινος ἐγένετο μοναδικὸς εἰς εὐφράδειαν διάκονος καὶ κατ' αὐτὰς ἔτι τοῦ
πολιοῦ γήρατος τὰς ἡμέρας, καὶ ἡ κατὰ τὴν ἐπ' ἐσχάτων ἐκ τῆς γερμανικῆς
εἰσβολῆς τρομερὰν δοκιμασίαν πολυτιμωτάτη παραμυθία καὶ στήριξις τοῦ μα-
κεδονικοῦ πληθυσμοῦ...»⁸³.

Καὶ περατοῦται τὸ σχόλιον τοῦτο, γραφὲν ἐξ ἀφορμῆς τῆς πρὸς Κύριον
τούτου ἐκδημίας λαβούσης χώραν κατὰ τὴν 17ην Μαρτίου 1951, ὡς ἐξῆς:
«Οὕτω μίαν τῶν πρωτίστων ἐν ταῖς τάξεσι τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίας καταλαβὼν
θέσεων καὶ ἀπολαύων τοῦ ἀμερίστου πάντων σεβασμοῦ, καταλείπει ἐν τε τῇ
Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ ἔθνει συμπαθεστάτην καὶ ἀληστον μνήμην ἱεράρχου περι-
φανοῦς, ἐπὶ τῇ πρὸς Κύριον δ' ἐκδημίᾳ αὐτοῦ ἡ ἑλληνικὴ ψυχὴ ἐκ βαθέων
ἠυχήθη ὅπως ὁ Κύριος κατατάξῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν δικαίων σκηναῖς»⁸⁴.

Καὶ πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἀνωτέρω ἀληθειῶν, καταχωροῦμεν περι-
κοπὴν ἀναφερομένην εἰδικώτερον εἰς τὴν στάσιν αὐτοῦ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς
ξενικῆς κατοχῆς.

«Κατὰ τὴν περίοδον τῆς κατοχῆς ἔσχεπε διὰ τῶν πνευματικῶν του πτε-
ρύγων τὸ καταπτοημένο ποίμνιον. Χαρακτηριστικὸν εἶναι τὸ γεγονὸς κατὰ τὸ
ὁποῖον τοῦ ἐζητήθη ὑπὸ τῶν κατακτητῶν κατάλογος ὀνομάτων προκειμένου
νὰ συλλάβουν πενήντα προκρίτους Θεσσαλονικεῖς ὡς ὀμήρους. Ὁ ἐξάιρετος
ἐκεῖνος ἄνθρωπος ἀπέστειλεν ἐντὸς φακέλλου τὸ ὄνομά του μόνον, δίχως
καμμίαν ἄλλην λέξιν ἢ διασάφησιν. Καὶ ἄλλας σθεναρὰς παρεμβάσεις ἔκαμε
ὁ ἀτρόμητος ἱεράρχης κατὰ τὴν Γερμανικὴν κατοχὴν, μὲ τὰς ὁποίας κατώρθω-
σε νὰ βελτιώσῃ τὴν θέσιν τῶν ὁμογενῶν του καὶ νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν πολλῶν ἐκ
τοῦ ἐκτελεστικοῦ ἀποσπάσματος.

Ἡ θεία πρόνοια ἐτοποθέτησε τὸν ἀείμνηστον Ἱεράρχην εἰς τὴν πλέον
ἐπίζηλον καὶ ὠραίαν ἔπαλξιν, ἀλλὰ καὶ τὴν πλέον ὑπεύθυνον καὶ πλήρη συνε-

83. «Ἐκκλησία», ἐνθ' ἀνωτ., σ. 108,

84. Αὐτόθι.

χῶν και σκληρῶν ἀγῶνων Μακεδονικὴν Μητρόπολιν. Ἡ ποιμαντορία του ὡς ἐκ τούτου ὑπῆρξεν ἕνας συνεχῆς ἀγῶν, μία ἀτελείωτος θυσία, ἕνας τραχὺς μόχθος. Καὶ κατὰ τοὺς ὡραίους αὐτοῦ ἀγῶνας ἀνεδείχθη ἥρωα ἀκατάβλητος, ἕνα κεφάλαιον, ἕνα τεμάχιον τῆς πλέον ἐντόνου καὶ ζώσης ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰδικώτερον τῆς Θεσσαλονίκης. «Ἐξῶθεν μάχαι καὶ ἔσωθεν φόβου» ἀπησχόλησαν τὸν στρατηγὸν αὐτὸν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐνώπιον τῶν ἐξωτερικῶν μαχῶν καὶ ἀντιξοοτήτων ἐστάθη μεγαλοπρεπῆς, ἔμπροσθεν τοῦ ἐσωτερικοῦ διχασμοῦ ἐστάθη φρόνιμος καὶ μὲ γενναιότητα εἰρηνοποιοῦ.

Ὁ Κατακτητῆς ἐσκέφθη νὰ τὸν ἐξουδετερώσῃ διὰ τὸ ἀήττητον, ἀκλόνητον καὶ ἀπτόητον τῆς ἀντιστάσεως, ἀλλ' ἡ φωτεινὴ προσωπικότης του τὸν ἀφώπλισε καὶ ἐξουδετέρωσε τὴν ὀρμὴν του... παρέμεινεν εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς Μητροπόλεως διὰ νὰ καταστῇ ὁ δεικτὴς τῆς πορείας τοῦ λαοῦ εἰς τὴν ἀντίστασιν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ προσωπικότης του ἔγινε σύμβολον ἔθνικὸν διότι κατάρθωσε νὰ ὑπηρετήσῃ συγχρόνως τὸ Ἔθνος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, συνενώνων ἀρρήκτως τὰς δύο αὐτὰς κατευθύνσεις. Αὐτὸ ἀποτελεῖ καὶ τὴν ἐντονωτέραν γραμμὴν τοῦ χαρακτῆρος του, ἡ προσήλωσις εἰς τὸ γένος καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, εἰς τὰ ὅποια κατηναλώθη ἀφειδῶς. Ἡ μορφή του ὑψώνεται ὡς προσταγὴ καθολικῆ ἀφοσιώσεως εἰς τοὺς δύο αὐτοὺς στόχους. Ὁρησεῖα καὶ Πατρὶς...»⁸⁵.

Φρονῶ, ὅτι αἰ, περὶ τοῦ Γενναδίου, παρατιθέμεναι ἀνωτέρω, διαπιστώσεις, ἔστω καὶ εἰς τὰς ὀλίγας αὐτὰς γραμμάς, ἀνταποκρίνονται καὶ ἀπηχοῦν τὴν ἀλήθειαν, καὶ κατ' ἀκολουθίαν περιττεύει πᾶσα παρ' ἐμοῦ ἐτέρα προσθήκη καὶ ἐνασχόλησις.

Τοῦτο μόνον ἔχω νὰ ἐπισημάνω, ὅτι οὗτος, ἐκτὸς τῶν ἄλλων αὐτοῦ ὑπηρεσιῶν, τὰς ὁποίας προσέφερεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος ἡμῶν διεκρίνετο, εἰς ὕψιστον μάλιστα βαθμὸν, διὰ τὸ ὡραῖον καὶ εὐγενὲς αἴσθημα τῆς φιλοξενίας· τὸ φιλεῦσπλαγγνον πρὸς τοὺς πάσχοντας ἀπετέλει ζωηρὸν τούτου μέλημα· ἡ εὐγένεια τῶν τρόπων του ἦτο ἀπαύγασμα τοῦ χαρακτῆρος του· ὡς πρωθυεράρχης τῆς Μακεδονικῆς πρωτευούσης διεδραμάτισε πρωτεύοντα καὶ ἀρχηγέοντα ρόλον εἰς τὴν διοίκησιν τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Βορείου Ἑλλάδος.

Ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας του ἐγένετο ἐν Θεσσαλονίκῃ, κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1921, σύσκεψις ἀρχιερέων τῶν Μητροπόλεων τῶν λεγομένων Νέων Χωρῶν τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῷ τέλει λήψεως ἀποφάσεως, περὶ μὴ ἀναγνωρίσεως τῆς ἐκλογῆς ὡς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου (25 Νοεμβρίου 1921) τοῦ Μελετίου Μεταξάκη· ἀποφάσει τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μετέσχε μετὰ τῶν Μη-

85. Παντελεήμονος Καλπακίδου, Ἀρχιμ., *Λόγος ἐπὶ τῇ ἀνακομιδῇ τῶν λειψάνων μακεδονομάχων Ἀρχιερέων*, «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», ἔτος 1979, τ. ΞΒ', ἀριθ. τεύχους, 674-675, σ. 258-260.

τροπολιτῶν Κρήτης Τίτου Ζωγραφίδου, 'Ιωαννίνων καὶ εἶτα 'Αρχιεπισκόπου 'Αθηνῶν († 1956) Σπυρίδωνος Βλάχου, Τραπεζοῦντος, καὶ τούτου χρηματίσαντος 'Αρχιεπισκόπου 'Αθηνῶν († 1949 ὡς πρώην) Χρυσάνθου Φιλιππίδου, Μυτιλήνης 'Ιακώβου Νικολάου, Μηθύμνης Διονυσίου Μηνᾶ, Μαρωνείας 'Ανθίμου Σαρίδου καὶ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν Κων/νου Ράλλη ὡς ἐπόπτου τῆς Κυβερνήσεως γνωμοδοτικῆς ἐπιτροπῆς «πρὸς μελέτην καὶ καθορισμὸν τοῦ προσφορωτέρου κανονικοῦ διοικητικοῦ συστήματος τῶν Μητροπόλεων τῶν Νέων Χωρῶν τῆς 'Ελλάδος»⁸⁶.

Προήδρευσε τοῦ 'Ανωτάτου 'Εκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, τοῦ δικάσαντος 'Αρχιερεῖς τῆς 'Ελλαδικῆς 'Εκκλησίας ἐπὶ συμμετοχῇ αὐτῶν, εἰς τό, κατὰ τὸ ἔτος 1916, ἀνάθεμα κατὰ τοῦ 'Ελευθερίου Βενιζέλου· κατὰ τὰς ἀρχιεπισκοπικὰς ἐκλογὰς τῆς 5ης Νοεμβρίου 1938 ἐτάχθη μετὰ τὴν παράταξιν τοῦ ἀπὸ Τραπεζοῦντος Χρυσάνθου Φιλιππίδου, χωρὶς περαιτέρω νὰ μετᾶσχη κινήσεως, καὶ τοῦτο πρὸς τιμὴν του, ὠρισμέναν ταύτης ἀρχιερέων ὀδηγηθέντων εἰς ἀκραΐας θέσεις, ἐνῶ κατὰ τὰς τῆς 4ης 'Ιουνίου 1949 ἦτο ὑποψήφιος διὰ τὸν 'Αρχιεπισκοπικόν, τῶν 'Αθηνῶν, θρόνον.

Προσωπικῶς διατελῶ ὑπὸ τὸ κράτος καὶ τὴν ἐπήρεια ἐντόνου εὐγνώμονος ἀναμνήσεως, καὶ ἡ παράθεσις τῶν ὀλίγων τούτων καὶ πτωχῶν γραμμῶν, ἄς θεωρηθῇ ὡς μνημόσυνόν μου πρὸς τὴν περισπούδαστον ἀρχιερατικὴν, τοῦ Γενναδίου, προσωπικότητα, διὰ τὴν, πρὸς τὸ πρόσωπόν μου συμπάθειαν, ὑποστήριξιν καὶ ἀγάπην, ὡς συνέβη, διὰ νὰ μὴ ἐπεκταθῶ εἰς τὴν παράθεσιν καὶ ἄλλων περιστατικῶν τῆς ἀρχιερατικῆς μου ζωῆς, κατ' 'Οκτώβριον τοῦ 1945 ὅτε διατελῶν Προεδρεύων τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου τῆς Συνοδικῆς Περιόδου 1945-1946, ἐπρωτοστάτησε μετὰ ζωηρότατον διαφέρον ὑπὲρ τῆς ἐκλογῆς μου ὡς 'Επισκόπου Ταλαντίου.

'Ο, ὑφ' ἰστόρησιν, 'Ιεράρχης, λόγῳ τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα Κων/λεως τῶν ὁποίων ἐχρημάτισε καὶ 'Αρχιγραμματεὺς, ἀπέκτησε πείραν οὐ τὴν τυχοῦσαν τῶν προβλημάτων τῆς κατ' 'Ανατολὰς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησίας, τὰς ἐκφάνσεις τῆς ὁποίας διετύπου εἰς τὰς ἐκάστοτε συνελεύσεις τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου αὐτῶν, ὡς καὶ τῆς 'Ελλαδικῆς 'Εκκλησίας, τῆς ὁποίας ἐχρημάτισε συνέδρον μέλος ἀπὸ τοῦ 1928, ἀφ' ἧς δηλ. ἐποχῆς αἱ ἐπαρχαίαι τῶν Μητροπόλεων τῶν Νέων Χωρῶν ὑπήχθησαν ὑπ' Αὐτήν· συγκεκριμένως διετέλεσεν ὡς τοιοῦτο, κατὰ τὰς Συνοδικὰς περιόδους 1931-1932, 1936-1937, 1945-1946, τῆς ὁποίας ἐχρημάτισε Προεδρεύων, καὶ 1947-1948»⁸⁷.

86. 'Ορθοδοξία,, ἔτ. 1927, τ. Β', σ. 95. Βασιλείου Μητροπολίτου πρ. Λήμνου ('Ατέση), 'Επίτομος 'Επισκοπικὴ 'Ιστορία τῆς 'Ελλάδος ἀπὸ τοῦ 1833 μέχρι σήμερον, ἐν 'Αθήναις 1969, τ. Γ', σ. 73-74.

87. Βασιλείου Μητροπολίτου πρ. Λήμνου ('Ατέση), Οἱ

«Πλήρης δ' ἡμερῶν (83 ἐτῶν) μεστῶν ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐθνικῆς καρποφορίας»⁸⁸ ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον, μετὰ βαρεῖαν νόσον, τὴν 17ην Μαρτίου 1951 ὁ «γεραρὸς ποιμενάρχης τῆς Ἀποστολικῆς τῶν Θεσσαλονικέων Ἐκκλησίας»⁸⁹, ὁ πρῦτανος τῆς Ἑλλαδικῆς Ἱεραρχίας, οὐτινος τὸ ὄνομα θὰ διαιωνίζεται εὐφῆμως ὑπὸ τῆς ἱστορίας, τοσοῦτω μᾶλλον διότι ἐπέδειξε «διαγωγὴν λαμπράν, δρᾶσιν, ἡρωϊσμόν, θυσίας, μαρτύρια, κακοποιήσεις», διαδήματα «τὰ ὁποῖα κοσμοῦν τὴν προσωπικότητά του»⁹⁰.

ΙΕΡΙΣΣΟΥ - ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ - ΑΡΔΑΜΕΡΙΟΥ

Σωκράτης Σταυρίδης.

Ἐπίσκοπος καὶ εἴτα Μητροπολίτης Ἱερισσοῦ, Ἀγίου Ὄρους καὶ Ἀρδαμερίου 1911-1944.

Ὁ Σωκράτης Σταυρίδης ἐγεννήθη κατὰ τὸ ἔτος 1866 εἰς Σηλυβρίαν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, ἐν ἣ ἐδιδάχθη τὰ πρῶτα αὐτοῦ γράμματα, ἵνα συμπλήρωση ταῦτα εἰς τὴν περίφημον, ἐν Κων/λει, Μεγάλῃν τοῦ Γένους Σχολήν, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησεν ἀριστοῦχος τὸ 1884· ἐν συνεχείᾳ ἐπὶ διετίαν 1888-1890 παρηκολούθησε μαθήματα εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολήν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ὁποίων ἐπὶ τριετίαν 1890-1893 ἐφοίτησεν εἰς τὸ ἐν Λειψία τῆς Γερμανίας Πανεπιστήμιον, οὐτινος καὶ ἀνεδείχθη διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας.

Ἐπιστρέψας εἰς τὴν πατρίδα τὸ 1893 ἀρχικῶς διωρίσθη καθηγητῆς εἰς τὰ Ἀρχιγένεια Διδασκαλεῖα τῶν Ἐπιβατῶν Θράκης, εἴτα δὲ τὸ 1896 ὡς τοιοῦτος τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἑλληνικῶν εἰς τήν, ἐν Χάλκῃ, Ἐμπορικὴν Σχολήν.

Εἰσελθὼν ἐν τῷ μεταξὺ εἰς τὰς τάξεις τοῦ κλήρου ἐχειροτονήθη διάκονος τὸ 1898 ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κωνσταντίνου Ε' τοῦ Βαλλιάνου (1897-1901), τὸ ἐπόμενον ἔτος πρεσβύτερος, εἰς ὃν τὸ 1903 ἀπενεμήθη τὸ ὀφίκιον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου, ὑφ' ἣν ἰδιότητα διωρίσθη προϊστάμενος τῆς Κοινότητος Μακροχωρίου Βοσπόρου. «Ἡ ἀρετὴ, ὁ βίος του ὁ ἀκηλίδωτος, ἡ σεμνὴ ἐγκράτειά του, ἡ ὀλόψυχη προσήλωσή του στὸ καθῆκον τὸν ἔκαμναν νὰ συγκεντρώσῃ τὸ γενικὸ σεβασμό»⁹¹.

κατὰ τὰ ἔτη 1900 μέχρι σήμερον διατελέσαντες ὡς Συνοδικοὶ ἀρχιερεῖς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 11, 14, 17, 31.

88. «Ἐκκλησία», ἔτ. 1951, ἀριθ. φύλ. 7, σ. 108.

89. Αὐτόθι, Εὐγενίου Κωσταρίδου, Ἀρχιμ., Ἡ σύγχρονος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία, ἐν Ἀθήναις 1921, σ. 437-439.

90. Παντελεήμονος Καλπακίδου, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 260-262.

91. Παύλου Μητροπολίτου Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὄρους,

Και ἀσφαλῶς αἱ τοιαῦται ἀρεταὶ του ὠδήγησαν τὴν Ἐπισκοπικὴν Σύν-
 οδον τῆς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης ἀποτελουμένην ἐκ τῶν: Μητροπολίτου
 Θεσσαλονίκης Ἰωακείμ Σγουροῦ ὡς Προέδρου, καὶ τῶν μελῶν θεοφιλεστά-
 των ἐπισκόπων Κίτρους Παρθενίου Βαρδάκα, Καμπανίας Φωτίου Μαρινάκη,
 Ἀρδαμερίου Ἰωακείμ Στρουμπῆ καὶ Πολυανῆς Φωτίου Παγιώτα εἰς τὴν
 ἀπόφασιν, ὅπως κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 27ης Ὀκτωβρίου 1911 προβῆ
 εἰς τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ ὡς Ἐπισκόπου Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὁρους, ἐπὶ δια-
 δοχῇ τοῦ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο θανόντος Παρθενίου Μπιτσάκη, τῆς εἰς Ἀρχιε-
 ρέα χειροτονίας αὐτοῦ λαβούσης χώραν τὴν 6ην Νοεμβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους.

Τὴν 26ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ ἔτους μεταβὰς εἰς τὴν πρωτεύουσαν
 τῆς ἐπαρχίας του Λιαρίγκοβαν, τὴν σημερινὴν Ἀρναίαν, ἀνέλαβε τὰ καθή-
 κοντα αὐτοῦ ὡς Ἐπισκόπου «Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὁρους», ἐπὶ τῆς ἀρχιε-
 ρατείας τοῦ ὁποῖου ἡ Ἐπισκοπὴ αὕτη ἀνυψώθη εἰς Μητρόπολιν, ἵνα τὸ 1934,
 μετὰ τὴν κατάργησιν τῆς Ἐπισκοπῆς Ἀρδαμερίου προστεθῆ εἰς αὐτὴν μέρος
 τῆς οὕτως καταργηθείσης ἐπαρχίας, ἕτερον δὲ τοιοῦτο ἐκχωρηθῆ εἰς τὴν
 Μητρόπολιν Κασσανδρείας· ἔκτοτε δὲ φέρει μέχρι σήμερον τὴν ἐπωνυμίαν
 «Μητρόπολις Ἱερισσοῦ, Ἀγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου» βάσει τοῦ ὑπ'
 ἀριθ. 2170/1940 Α.Ν. «Περὶ Καταστατικοῦ Νόμου τῆς Ἐκκλησίας τῆς
 Ἑλλάδος» καὶ τῶν μετὰ ταῦτα συναφῶν νόμων⁹².

Ὁ Σωκράτης ἐντυπωσιακὸς κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἐμφάνισιν καὶ ὄψιν,
 οἶονεῖ — ἄς μοι συγχωρηθῆ ἡ παρομοίωσις αὕτη — «Σαββαῶθ» διὰ τῶν περι-
 κοσμουσῶν τοῦτον ἀρετῶν, πρὸ παντὸς διὰ τῆς ἠθικῆς αὐτοῦ βιοτῆς καὶ πολι-
 τείας καὶ τὸ πρᾶον τοῦ χαρακτῆρος του, εἰ καὶ ἐξετιμᾶτο βαθύτατα παρὰ
 τῶν γνωριζόντων αὐτόν, ἐν τούτοις ὅμως ἀντιμετώπισε καὶ οὗτος, ὡς καὶ
 πάντες οἱ ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπολίται, ἀντιδράσεις ἐκ μέρους τῶν ἐπαρχιωτῶν
 του, ὡς ἀναφέρει ὁ Σεβασμιώτατος Ἱερισσοῦ κλ.π. κύριος Παῦλος εἰς τὸ ἀνα-
 φερθὲν ἔργον του (σ. 27).

Κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1917 μετέσχε τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἐν Ἀθήναις
 συγκροτηθέντος Ἀνωτάτου Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, τοῦ δικάσαντος
 Ἀρχιερεῖς τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐπὶ συμμετοχῇ αὐτῶν
 εἰς τὸ κατὰ τὸ ἔτος 1916 ἀνάθεμα κατὰ τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου.

Κατὰ τὴν Ἱεραρχικὴν συνέλευσιν τῆς 5ης Νοεμβρίου 1938 πρὸς

⁹² Ἡ Μητρόπολις Ἱερισσοῦ, Ἀγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου κατὰ τὴν τελευταίαν ἑκατὸν-
 ταετίαν, Ἀθήναι 1979, σ. 25-27.

92. Χ. Πατρινέλη, Ἱερισσοῦ, Ἀγίου Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου Μητρόπολις,
 «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία», τ. ΣΤ', σ. 789. Βασιλείου Μητρο-
 πολίτου πρ. Λήμνου (Ἀτέση), Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι τῆς Ἐκκλησίας τῆς
 Ἑλλάδος ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον, ἐν Ἀθήναις 1975, σ. 96.

έκλογὴν ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, ἐτάχθη μὲ τὴν παράταξιν τοῦ, ἀπὸ Τραπεζοῦντος, Χρυσάνθου Φιλιππίδου, καθ' ἣν ἐξελέγη ὡς τοιοῦτος ὁ ἀπὸ Κορινθίας Δαμασκηνὸς Παπανδρέου, οὕτινος ἡ ἐκλογὴ ὡς τοιοῦτου ἠκυρώθη διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 936, τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ἀποφάσεως, ἣτις ἀπέτελεσε μέλημα τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, τὰ μέλη τῆς ὁποίας κατὰ τὴν συνεδρίαν Αὐτῆς τῆς 1ης Δεκεμβρίου 1938 διετύπωσαν τὰς ἐαυτῶν γνώμας· κατ' αὐτὴν καὶ ὁ Σωκράτης ἀποτελῶν σύνοδρον Αὐτῆς μέλος λαβὼν τὸν λόγον εἶπε. «Νομίζω, ὅτι ἡ ἔνστασις, ἐὰν δὲν ὑπῆρχε τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας, θὰ ἠσκειτο ἐνώπιον τῆς Ἱ. Συνόδου, ἣτις ἀποδεχομένη ταύτην θὰ ἠκύρου τὴν ἐκλογὴν· ἄρα κατ' οὐσίαν ἡ ἀκύρωσις ὑπάρχει. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον ὁ νόμος ὥρισεν εἰδικὸν Συμβούλιον προσφυγῆς πρέπει καὶ εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἀποδεχθῶμεν τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ. Ὡς πρὸς τὸ μήνυμα, τοῦτο εἶναι μίᾳ ἀπλῆ ἀναγγελία, ἄνευ ἄλλου τινὸς θρησκευτικοῦ χαρακτηρισμοῦ. Καὶ τὴν ἀναγγελίαν αὐτὴν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὴν ἄρῃ ἡ Ἱ. Σύνοδος, διότι εἰς αὐτὴν ἀνετέθη ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας τὸ δικαίωμα νὰ τὴν ἐκτελέσῃ»⁹³.

Καὶ μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1493/1938 Α.Ν. «Περὶ ἐκλογῆς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ τῶν Μητροπολιτῶν τοῦ Βασιλείου» διὰ τοῦ ὁποίου ἀφηρείτο τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν ἀπὸ τὴν Ἱεραρχίαν καὶ μετεβιβάζετο εἰς τὴν Διαρκῆ Ἱεράν Σύνοδον, ἐτάχθη καὶ πάλιν ὑπὲρ τῆς ὑποψηφιότητος τοῦ Χρυσάνθου, ὅστις ἐξελέγη Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς Συνόδου τῆς 12ης Δεκεμβρίου 1938⁹⁴. ὁ Σωκράτης ὡς σύνοδρον μέλος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, μετέσχεν ὡς τοιοῦτο κατὰ τὰς Συνοδικὰς περιόδους τῶν ἐτῶν 1933-1934 καὶ 1938-1939⁹⁵.

Ἀνεξαρτήτως τούτων· ὁ, ὑφ' ἰστόρησιν, Ἱεράρχης ἔζησεν ὡς κληρικὸς καὶ δὴ ὡς Ἀρχιερεὺς εἰς ἀτμόσφαιραν ἠθικῆς βιοτῆς, ἣτις προσεπέριζεν εἰς αὐτὸν τὸν σεβασμὸν, τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὴν ἀγάπην· οὕτω δὲ ζήσας καὶ πολιτευθεὶς, εἰς ἡλικίαν 78 ἐτῶν ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον περὶ τὰ τέλη τοῦ 1944.

93. Βασιλείου Μητροπολίτου πρ. Λήμνου (Ἀτέση), Ἐπιτομὸς Ἐπισκοπικῆ Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κλπ., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 33.

94. Αὐτόθι, σ. 37-38.

95. Τοῦ αὐτοῦ, Οἱ κατὰ τὰ ἔτη 1900 μέχρι σήμερον διατελέσαντες ὡς Συνοδικοὶ κλπ., ἐνθ' ἄνωτ., σ. 12, 14, 31.

Εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Ἱερά Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης 1844-1923», τ. Α', σ. 161, κ. Βασιλείου Σταυρίδου, ἀναγινώσκωμεν ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1890 ἀπεφοίτησεν ἐξ αὐτῆς, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ ὁ Σωκράτης Οἰκονομίδης ἐκ Λακωνίας... Ἱεροκήρυξ ἐν Ἑλλάδι, Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὄρους, δηλ. Ἀρχιερεὺς, μετὰ τὴν ἐγκρισιν τῆς ἐνασιμίου αὐτοῦ διατριβῆς ὑπὸ τῶν Καθηγητῶν αὐτῆς ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὅτι ὁ Χριστὸς οὐ μόνον δὲν εἶναι ἐχθρὸς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου, ἀλλὰ καὶ προάγει αὐτόν».

ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ

Εἰρηναῖος Παντολέοντος.

Μητροπολίτης Μελενίκου (Σιδηροκάστρου) 1903-1906.

Μητροπολίτης Κασσανδρείας 1907-1945.

Ὁ, κατὰ κόσμον, Ἐμμανουήλ Παντολέοντος ἐγεννήθη εἰς τὴν νῆσον Χάλκην τῆς Προποντίδος ἐκ γονέων Παντελεήμονος καὶ Φλώρας τὴν 25ην Νοεμβρίου 1864, εἰς τὴν ὁποίαν, ἐκτὸς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ὑπῆρχε καὶ ἡ σκήτη τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος ὑπὸ τὸν περιφημον πνευματικὸν καὶ ἀναχωρητὴν Ἀρσένιον, ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ὁποίου ἐμαθήτευσεν, ὁ ἔτι παῖς Ἐμμανουήλ, ἐνωρίτατα τοιουτοτρόπως ἐμπνευσθεὶς ἀπὸ τὰ νάματα τῆς μοναστικῆς ζωῆς καὶ πολιτείας, ταῖς ἐπιταγαῖς τῆς ὁποίας ἠκολούθησε καὶ ἐφήρμοσε καθ' ὅλην τὴν, μετὰ ταῦτα, κληρικὴν καὶ ἀρχιερατικὴν αὐτοῦ περίοδον, ἥτις διεκρίνετο διὰ τὴν πρὸς τὸν ἀσκητισμὸν καὶ τὴν ἱερὰν παράδοσιν προσήλωσίν του.

Τὰ πρῶτα αὐτοῦ γράμματα ἐξέμαθεν εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Ἀστικὴν σχολὴν, ἐξ ἧς ἀποφοιτήσας, μοναχὸς πλέον ὢν καὶ μετονομασθεὶς εἰς Εἰρηναῖον, εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ ἀνθοῦσαν περιώνυμον Θεολογικὴν τοιαύτην, διευθυνομένην ἀπὸ τὸν σπιβαρὸν κατὰ τὴν διοίκησιν Ἀρχιμανδρίτην Γερμανὸν Γρηγοράν, μεθ' οὗ συνεδέθη διὰ στενῆς φιλίας διὰ βίου, διακριθεὶς οὐ μόνον διὰ τὴν εἰς τὰ μαθήματα ἐπίδοσιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν καθ' ὅλου αὐτοῦ σοβαρότητα καὶ αὐστηρότητα τοῦ ἤθους, ἀφ' ἧς ἀπελύθη τὸ 1890 μετὰ τὴν ἐγκρισιν ὑπὸ τοῦ συλλόγου τῶν καθηγητῶν αὐτῆς τῆς ἐνασιμίου διατριβῆς του ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὅτι ἡ προσκύνησις τῶν ἁγίων εἰκόνων εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς Ἀγίας Γραφῆς, συνιστᾶται δὲ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως».

Χειροτονηθεὶς ἐν τῷ μεταξὺ διάκονος διωρίσθη ἐπ' ἐλάχιστον ἱεροκῆρυξ παρὰ τῇ Ἐμπορικῇ Σχολῇ Χάλκης, καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐπὶ ἓν ἔτος ὡς τοιοῦτος καὶ καθηγητῆς τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἑλληνικῶν ἐν τῷ γυμνασίῳ Ἐάνθης, παρὰ τῷ Μητροπολίτῃ Ἐάνθης καὶ Περιθεωρίῳ Διονυσίῳ, ὅστις σημειωτέον κατήγετο ἐκ τῆς νήσου Σκοπέλου τῶν Βορείων Σποράδων ἐπωνυμούμενος, κατὰ παράδοσιν βεβαίως προφορικὴν τῶν γεροντοτέρων Σκοπελιτῶν, κατ' ἄλλους μὲν Κυρίτσης-Κυρίτζης, κατ' ἄλλους δὲ Καρδαράς, προχρηματίσας Ἐπίσκοπος Ἐρυθρῶν 1867-1875, Ἐπισκοπῆς Ἐφέσου ὑπὸ τὸν συμπολίτην αὐτοῦ Μητροπολίτην Ἐφέσου Παῖσιον (1853-1872) καὶ τόν, ἀπὸ Δράμας, διάδοχόν του Ἀγαθάγγελον Γαβριηλίδην (1872-1893), καὶ Μητροπολίτης Ἐλευθεροπόλεως 1875-1885, Ἐάνθης καὶ Περιθεωρίου 1885-1891 καὶ Γάνου καὶ Χώρας 1891-1897.

Κατ' Αὐγούστον τοῦ 1891, ὁμοφώνῳ ἀποφάσει τῶν καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης, ἀπεστάλη ὡς ὑπότροφος τῆς Ρωσικῆς Κυβερνή-

σεως δι' εὐρυτέρας σπουδὰς εἰς τὴν Θεολογικὴν Ἀκαδημίαν Κιέβου, ἀφ' ἧς ἀπεφοίτησε κατ' Ἰούνιον τοῦ 1895 ἀριστοῦχος, διακριθεὶς εἰς τὸ μάθημα τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου· ἐπιστρέψας τῷ αὐτῷ ἔτει εἰς τὴν πατρίδα του διωρίσθη καθηγητὴς ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης διδάσκων τὰ μαθήματα τῆς Γενικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, τῆς Ὀμιλητικῆς, τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας τῆς Θεολογίας καὶ τῆς Ρωσικῆς καὶ Σλαβωνικῆς γλώσσης· ὑπηρετῶν δ' ὡς τοιοῦτος ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1896 προχειρισθεὶς καὶ εἰς Ἀρχιμανδρίτην ἐν Πατριαρχικῇ καὶ Συνοδικῇ λειτουργίᾳ, ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἀνθίμου Ζ', τοῦ Γσάτσου (1895-1897)· ἐκτὸς δὲ τῆς καθηγεσίας ἐπὶ τι χρονικὸν διάστημα, ἦτοι μετὰ τὴν, κατὰ τὸ ἔτος 1898, ἀπομάκρυνσιν τοῦ σχολάρχου αὐτῆς Ἀρχιμ. Γερμανοῦ Γρηγοῤᾰ, ἀνέλαβε καὶ τὴν σχολαρχίαν αὐτῆς, κατόπιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1721 καὶ ἀπὸ 12ης Ἰανουαρίου 1898 πατριαρχικοῦ πιττακίου· παραιτηθεὶς ταύτης παρέμεινεν ὡς καὶ πρὶν καθηγητῆς· σημειωτέον δ' ὅτι κατὰ τὴν διάστασιν μεταξὺ τοῦ σχολάρχου Γρηγοῤᾰ καὶ τῶν ὀκτῶ καθηγητῶν τῆς σχολῆς, ὁ Εἰρηναῖος παρέμεινε παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Γρηγοῤᾰ⁹⁶.

Ὡς καθηγητὴς ἐν τῇ, ὡς εἴρηται, Σχολῇ παρέμεινεν ἐπὶ ὀκταετίαν καὶ πλέον, διότι ἡ Ἱερά Σύνοδος τῶν Πατριαρχείων, εἰσηγήσει τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ', κατὰ τὴν συνεδρίαν Αὐτῆς τῆς 23ης Ὀκτωβρίου 1903, ἐξέλεξε τοῦτον Μητροπολίτην Μελενίκου (Σιδηροκάστρου) εἰς διαδοχὴν τοῦ, εἰς τὴν Μητρόπολιν Πελαγονείας, μετατεθέντος καὶ οὐχὶ παραιτηθέντος, διακεκριμένου Ἱεράρχου Ἰωακείμ Φοροπούλου, τῆς εἰς ἀρχιερέα χειροτονίας αὐτοῦ γενομένης ἐν τῷ ναϊδριῶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης τῇ 2ῃ Νοεμβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους, τὴν ὁποῖαν κατόπιν πολλῶν δισταγμῶν ἐδέχθη.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει· ἀποδεχθεὶς τελικῶς τὰ οὕτως ἐγόμενα, εἰ καὶ ἀπήρεσκον εἰς αὐτόν, τὴν 19ην Δεκεμβρίου 1903, παραμονὰς τῶν Χριστουγέννων, ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν του. «Ἐνταῦθα ἐπετέλεσε λαμπρὸν ποιμαντορικὸν ἔργον περιοδεύων τακτικῶς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ, λειτουργῶν, κηρύττων, ἐξομολογῶν καὶ ἐνισχύων τοὺς πιστοὺς. Πολλοὶ τῶν βουλγαροφῶνων ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐπέτρεπεν εἰς αὐτοὺς ὅπως χρησιμοποιοῦν τὴν Βουλγαρικὴν⁹⁷, οὗτος δὲ ἐλειτούργει εἰς τὴν σλαβωνικὴν δι' αὐτοῦς. Ἀνήγειρε Μητροπολιτικὸν μέγαρον καὶ ναοὺς». Λόγῳ δὲ τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐθνικῆς δράσεως, δις ὑπέστη δολοφονικὰς ἀποπείρας ὑπὸ τῶν Βουλγάρων. Μετὰ ποιμαντορίαν δ' ἐν αὐτῇ τριῶν περίπου ἐτῶν πλήρη ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν ἐπιτευγμάτων, κατ' Αὐγουστον τοῦ 1906 ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ' ἵνα ἀναλάβῃ τὴν σχολαρχίαν

96. Βασιλ. Σταυρίδου, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 62,

97. Αὐτόθι.

τῆς κατὰ Χάλκην Θεολογικῆς Σχολῆς, παραιτηθεὶς τῆς Μητροπόλεως Μελενίου, ἥτις ἐν τοσοῦτῳ ἦτο βραχυχρόνιος καὶ πλήρης πικριῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἠθέλησεν ἵνα καὶ αὐθις ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ἐνεργὸν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν.

«Ἐκτὸς τούτου ἡ ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ παραμονή του δὲν ἦτο αὐτῷ εὐχάριστος, ἀλλὰ πηγὴ θλίψεων, διότι ἤρχισεν ἀντίδρασις εἰς τὸ ἔργον του ὑπὸ τῶν πρωτοστατησάντων εἰς τὰς κατὰ τοῦ Γρηγοῤῥᾶ σιηνάς, οἵτινες ἐν τῷ προσώπῳ καὶ τοῖς ἔργοις τοῦ Εἰρηναίου εἶδον νὰ ἐπανέρχεται εἰς τὴν Σχολὴν ὁ Γρηγοῤῥᾶς καὶ τὸ Μοναχικὸν πνεῦμα, διὰ τὴν ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπαλλαγὴν πάντα λίθον πρὸ ὀκταετίας ἐκίνησαν»⁹⁸.

Καὶ μετ' ἐνιαύσιον δόκιμον ὑπηρεσίαν, δι' ἀποφάσεως τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπὶ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ', ληφθεῖσης κατὰ τὴν συνεδρίαν Αὐτῆς τῆς 26ης Ἰουλίου 1907, ἐπαναφέρεται καὶ αὐθις εἰς τὴν ἐνεργὸν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν καὶ ἐκλέγεται Μητροπολίτης Κασσανδρείας, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ παραιτηθέντος προκατόχου τοῦ Ἰωάννου Χατζηπαποστόλου (1903-1907), τοῦ ἀπὸ Λέρου καὶ Καλύμνου (1897-1903)· καὶ ἀφίχθεις εἰς Πολύγυρον, πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας Κασσανδρείας, τὴν 8ην Σεπτεμβρίου 1907 ἀνέλαβε καὶ ἔργῳ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, τὰ ὅποια διετήρησε μέχρι τῆς 16ης Αὐγούστου 1945, ὅτε καὶ ἀπέθανε.

Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα, εἰ καὶ ἐν τῷ μεταξύ προϋτάθησαν εἰς αὐτὸν ἄλλαι μεγαλύτεραι εἰς ἔκτασιν Μητροπόλεις καὶ αὐτὸς εἰσέτι ὁ ἀρχιεπισκοπικός, τῆς Κύπρου, θρόνος, ὁ δὲ Πατριάρχης Ἰωακείμ τὸν προώριζεν ὡς διάδοχόν του, ὡς Μητροπολίτης Κασσανδρείας ἀπέβη βασικὸν ἀρχιερατικὸν στέλεχος εἰς ὅλας τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἐναπέθετε τὴν πεῖραν καὶ τὸ κύρος του, καὶ ἔζησεν ἀπὸ τῆς θέσεως ἐκείνης πάσας τὰς φάσεις τῶν κατὰ τὸ ἀΐμιση τοῦ Κ' αἰῶνος πολιτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν γεγονότων. Ἰπῆρξεν ὁ ἀληθὴς ποιμὴν τῶν χριστιανῶν, θεραπεύων τὰς θρησκευτικὰς καὶ πνευματικὰς αὐτῶν ἀνάγκας ὡς καὶ ἐν Μελενίῳ. Εἰργάσθη διὰ τὴν ἴδρυσιν ναῶν, σχολείων, φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων, ἔργων κοινῆς ὠφελείας κ.λ.π. εἰς καιροὺς δυσχειμέρους καὶ ἄνευ οἰκονομικῆς τιнос βοήθειας ἢ συμπαραστάσεως ἄλλοθεν. Ὡς ἀρχιερεὺς ἀνῆκεν εἰς τὴν χορείαν τῶν ἐκ Φαναρίου προελθόντων πεπνυμένων ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς

98. Βασιλ. Σταυρίδου, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 62.

Ἀτυχῶς δὲν ἔχω ὑπ' ὄψει μου τό, ὑπὸ τοῦ, ἐπὶ σειρὰν ἐπῶν γραμματέως τοῦ Εἰρηναίου καὶ Γυμνασιάρχου Πολυγύρου Παναγ. Στάμου, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, καὶ εἰς β' ἐκδοσιν ἔργον του ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁ Μητροπολίτης Κασσανδρείας καὶ πρώην Μελενίου Εἰρηναῖος 1864-1945», εἰς τὸ ὅποιον εἰς πολλὰς σελίδας καὶ ἐν λεπτομερείαις βιογραφεῖται ὁ ἀνὴρ οὗτος· παρεμβάλλονται δ' εἰς αὐτὸ καὶ ἀνέκδοτοι λόγοι, ἐπιστολαὶ καὶ ἀποσπάσματα διαφόρων τοῦ, ἐν λόγῳ, Μητροπολίτου, ἔργων. Πρβλ. καὶ Μεσσσηνίας Πόλυκα ῥπου (Συνοδινού), εἰς τὸ λῆμμα, *Εἰρηναῖος Μητροπολίτης Κασσανδρείας*, «Θρησκευτικὴ καὶ Χριστιανικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια», τ. Γ', σ. 74.

Ἑλλάδος, ὡς οἱ Τραπεζοῦντος Χρύσανθος, Ἰωαννίνων Σπυρίδων, Θεσσαλονίκης Γεννάδιος, Σάμου Εἰρηναῖος, Μυτιλήνης Ἰάκωβος κ.ά. Ἡ γνώμη του ἐβάρυνε πάντοτε ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων. Ταύτας ἐξέθετε καὶ γραπτῶς δι' ἄρθρων καὶ ὑπομνημάτων, ἰδόντων τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας. Ἰδρυσεν ἐντὸς τῆς μονῆς τῆς ἀγίας Ἀναστασίας (Χαλκιδικῆς) τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖον, τὴν σημερινὴν Ἐκκλησιαστικὴν σχολήν. Τὸ 1911 μεταβὰς εἰς Ἅγιον Ὅρος, ἐντολῆ τῆς Ἐκκλησίας, εἰργάσθη διὰ τὴν σύνταξιν τῶν γενικῶν κανονισμῶν, οἵτινες ἀργότερον ἀπετέλεσαν τὴν βᾶσιν τοῦ κατὰ τὸ 1925 ἐκδοθέντος Καταστατικοῦ χάρτου τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Λόγῳ τῶν συντηρητικῶν αὐτοῦ ἀρχῶν καὶ τῆς προσκολλήσεώς του εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν «ἐξηγεῖται καὶ ἡ ἀγεφύρωτος διάστασις αὐτοῦ πρὸς τὸν Πατριάρχην Μελέτιον, τὸν ὁποῖον κατεπολέμησε, διότι ἐθεώρει τοῦτον λόγῳ τοῦ νεωτεριστικοῦ του πνεύματος ἐπιζήμιον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἡ ἀμείλικτος πολεμικὴ αὐτοῦ κατὰ τοῦ Πανορθόδοξου συνεδρίου, τὸ ὁποῖον διὰ τὰς ἀντικανονικὰς του ἀποφάσεις ἐκάλει «ἀντορθόδοξον»⁹⁹.

Πέρα τούτων ἀνέπτυξε δρᾶσιν ἐθνικὴν οὐ τὴν τυχοῦσαν, καθ' ὅλας τὰς περιόδους τῆς νεωτέρας ἱστορίας τῆς πατρίδος μας, κατὰ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα, κατὰ τοὺς βαλκανικοὺς πολέμους, κατὰ τὸν α' παγκόσμιον πόλεμον, κατὰ τὸν β' τοιοῦτον καὶ τὴν ἐπακολουθήσασαν ξενικὴν κατοχήν. Δύο φορές ὑπέστη δολοφονικὰς ἀποπειράς ὑπὸ τοῦ κομιτάτου τῶν Νεοτούρκων. Τὸ 1912 συνετέλεσεν... ὅπως καταληφθῆ ἀναιμᾶκτως ἡ Χαλκιδικὴ ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ... Κατὰ τὸ 1916 συνετέλεσεν εἰς τὴν καταστολὴν τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῆς Χαλκιδικῆς. Συμμετέσχεν εἰς τὴν ἐκστρατείαν τῆς Οὐκρανίας ὡς ἀρχιερεὺς τοῦ στρατοῦ. Κατὰ τὴν ξενικὴν κατοχήν προέλαβεν ἀντίποινα τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν Βουλγάρων καὶ ἐματαίωσε πυρπόλησιν 13 χωριῶν... Κατασκεύασεν ἄνευ οὐδεμιᾶς σχεδὸν κρατικῆς ἀμοιβῆς 30 περίπου σχολικὰ κτίρια... Ἐπρωτοστάτησεν εἰς τὴν ἐπιτέλεσιν ἔργων κοινῆς ὠφελείας, ὡς ἡ κατασκευὴ γεφυρῶν, ἡ ἀποξήρανσις ἐλῶν, ἡ ἀνέγερσις ἱερῶν ναῶν...¹⁰⁰.

Οὗτος ἀεκέκμητο μέγα κῦρος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὀφειλόμενον τόσον εἰς τὰς πολλὰς αὐτοῦ ὑπηρεσίας πρὸς αὐτὴν καὶ τὸ Ἔθνος, ὅσον καὶ τὴν προσωπικότητα αὐτοῦ περικοσμουμένην διὰ πολλῶν ἀρετῶν. Ἦτο πράγματι ἐνάρετος, ἀσκητικὸς καὶ αὐστηρὸς τηρητῆς τῶν ἱ. κανόνων. Τὸν διέκρινεν ἡ ταπεινοφροσύνη καὶ τὸ ἀφιλοχρήματον... ἤσκει ἐμπράκτως τὴν ἐλεημοσύνην καὶ φιλανθρωπίαν... Δὲν ὑπῆρξε πρόβλημα τῆς ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς καὶ

99. Β α σ ι λ. Σ τ α υ ρ ῖ δ ο υ, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 63. Σημειωτέον δ' ὅτι διὰ τὴν σύνταξιν γενικῶν κανονισμῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους μετέβη εἰς αὐτό, ἐντολῆ τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, κατὰ τὸ ἔτος 1918 καὶ ὁ τότε Ἀρχιμανδρίτης Δ α μ α σ κ η ν ὸ ς Π α π α ν δ ρ ῆ ο υ, θανὼν ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος († 1949).

κοινωνικής ζωής του "Έθνους, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἀπησχόλει τὴν ψυχὴν του. Δι' ὅλα τὰ ζητήματα ἐνδιεφέρετο... Τὰ κριτήριά του ἐπήγγαζον ἀπὸ τὰς βαθείας θρησκευτικὰς του πεποιθήσεις... μία ἀγαθότης, καρπὸς εὐαγγελικοῦ πνεύματος μὲ τὸ ὁποῖον ἦτο διαποτισμένος ἡπλοῦτο εἰς τὸ βάθος τῆς ἰδίας του προσωπικότητος... Ἡ συντηρητικότης του ἀπέρρεεν ἀπὸ ἕνα βαθὺν σεβασμὸν πρὸς τὴν ἰ. παράδοσιν, πρὸς τοὺς θεσμοὺς ἐντὸς τῶν ὁποίων ἦτο ἀποταμιευμένον τὸ πνεῦμα... τῆς μεγάλης ἱστορίας τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας. Ἡ ἀντίθεσίς του πρὸς τοὺς νεωτερίζοντας κληρικούς δὲν ἦτο ἀπόρροια ὑποτιμήσεως τῶν νέων ἀναγκῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ πρόνοια ἐκκλησιαστικῆ, μήπως εἰς τὰς νεωτεριστικὰς προσπαθείας... διεσαλευετο ὁ ἠθικὸς ρυθμὸς, ἡ ἐνότης καὶ ἡ ἀρμονία τῆς ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς συνειδήσεως. "Ἦθελε νὰ ἴσασται ἡ Ἐκκλησία ὑψηλὰ ὡς θεῖος θεσμὸς, μέσα εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ὁποίας νὰ παραμένουν πάντες οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ ἐνωμένοι... ὡς μία Ἐκκλησία στρατευομένη ἐπὶ τῆς γῆς καὶ θριαμβεύουσα ἐν τῷ οὐρανῷ..."¹⁰⁰.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1928, ὅτε καὶ ἡ ἐπαρχία του ὑπήχθη ὑπὸ τὴν Ἑλλαδικὴν Ἐκκλησίαν, ὁ Εἰρηναῖος ἐλάμβανε μέρος κατὰ τὰς συνόδους καὶ Ἱεραρχικὰς Αὐτῆς συνελεύσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ φυσιογνωμία του ἦτο ἡ ἐπιβάλλουσα καὶ διευτῦπου τὰς γνώμας του ἐπὶ τῶν ἐκάστοτε παρουσιαζομένων σοβαρῶν προβλημάτων, κατὰ τὸ, ὡς ἀνωτέρω, διαγραφὴν παραδοσιακῶν καὶ βαθῶν ἐκκλησιαστικῶν πνεῦμα καὶ φρόνημα. Δις ἐχρημάτισε σύνεδρον μέλος τῆς Διαρκοῦς Ἱεραῶς Συνόδου, κατὰ τὰς Συνοδικὰς περιόδους 1930-1931 καὶ 1936-1937¹⁰¹, κατὰ τὴν Ἱεραρχικὴν συνέλευσιν τῆς 5ης Νοεμβρίου 1938, προκειμένης τῆς ἐκλογῆς τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ τέως ὡς τοιοῦτου Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, οὗτος ἐτάχθη μὲ τὴν παράταξιν τοῦ ἀπὸ Τραπεζοῦντος Χρυσάνθου Φιλιππίδου, ἀποφυγῶν τὴν ἐμπλοκὴν του εἰς τὰς μετὰ ταῦτα ἀκραίας ἐνεργείας ἀρχιερέων τινῶν τῆς ἐν λόγῳ παρατάξεως μὲ τὰς γνωστὰς συνεπείας.

Οὕτω, μὲ ἀξιοπρέπειαν ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐθνικῆς συνειδήσεως, πολιτευθεὶς ὁ Εἰρηναῖος κατὰ τὴν ἐπίγειον αὐτοῦ πορείαν καὶ διαδρομὴν, ἀπῆλθε τοῦ κόσμου τούτου τὴν 16ην Αὐγούστου 1945, καταλιπὼν μνήμην συνετοῦ καὶ ἀσκητικοῦ Ἱεράρχου τῆς κατ' Ἀνατολὰς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Οὗτος λόγῳ τῆς μορφώσεώς του ἡσχολήθη καὶ μὲ τὴν ἐπιστήμην, ὡς

100. Ἰωάν. Κωνσταντινίδου, εἰς τὸ λῆμμα, *Εἰρηναῖος ὁ Παντολέοντος* (25.11.1864-16.8.1945) *Μητροπολίτης Κασσανδρείας* (27.7.1907-16.8.1945), *Μελνίκου* (2.11.1903-11.8.1906), *καθηγητῆς καὶ Σχολάρχης τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης*, «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἑγκυκλοπαίδεια», τ. Ε', σ. 434-437 (σ. 436).

101. Βασιλείου, *Μητροπολίτου πρ. Λήμνου* ('Ατέση), *Οἱ κατὰ τὰ ἔτη 1900 μέχρι σήμερον διατελέσαντες ὡς Συνοδικοὶ κλπ.*, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 11, 14, 31.

πιστοῦται ἐκ τῆς ἐκδόσεως πολλῶν αὐτοῦ ἐργασιῶν, ἐν αἷς «Ἐπόμνημα περὶ διακανονισμοῦ τῶν καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων» ὑποβληθὲν εἰς τὸ ἐν Θεσσαλονίκῃ Ἐκκλησιαστικὸν Ἀρχιερατικὸν Συμβούλιον, τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε κύριον στέλεχος, «Ἀνοικτὴ ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς σεβασμιωτάτους ποιμένας καὶ διδασκάλους τῆς Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας», «Σύντομος ἐξιστόρησις τῶν τυχῶν τῆς ἀγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ», «Σκέψεις ἐπὶ τῆς συγχρόνου καταστάσεως τῶν ἐν Ἀνατολῇ Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν», «Σοβαρὰ καὶ ἱστορικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Μητροπολίτου Χερσῶνος καὶ Ὁδησοῦ Πλάτωνος» καὶ μετὰφρασις «Ἐκκλήσεως τοῦ μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κυρίου Τύχωνος» κατέλιπε δὲ καὶ ἀνέκδοτον μονογραφίαν περὶ τοῦ Πατριάρχου Κων/λεως Νικηφόρου¹⁰².

ΛΑΓΚΑΔΑ

Γερμανὸς Ἀναστασιάδης.

Ἐπίσκοπος Λεύκης 1903-1908.

Μητροπολίτης Στρωμνίτης καὶ Τιβεριουπόλεως 1908-1910.

Μητροπολίτης Κορυτσᾶς 1910-1912 β', ἀπὸ Πελαγονείας 1912-Φεβρουάριος 1922.

Μητροπολίτης Πελαγονείας 1912 μὴ ἀποδεχθεὶς τὴν τοιαύτην ἐκλογὴν του.

Μητροπολίτης Σισανίου καὶ Σιατίστης 1922-1924.

Μητροπολίτης Κυκλάδων (Δωδεκανήσου) Φεβρουάριος - Ὀκτώβριος 1924.

Μητροπολίτης Λαγκαδᾶ 1924-1932.

Οὗτος ἐγεννήθη ἐν Ἀγίῳ Γεωργίῳ Δέρκων, προαστείῳ τῆς Κων/λεως, κατὰ τὸ ἔτος 1870· μετὰ τὴν πρώτην παιδείου, νεαρῶτατος τὴν ἡλικίαν (15 ἐτῶν), εἰσήχθη εἰς τὴν, κατὰ Χάλκην, Θεολογικὴν Σχολὴν, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τὸ 1892, μετὰ τὴν ἔγκρισιν τῆς διατριβῆς του ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὅτι ἀναγκαῖα τὰ ἀγαθὰ ἔργα πρὸς σωτηρίαν», ἔχων ὡς συμφοιτητὰς καὶ συνταξιώτας τοὺς μετὰ ταῦτα ἀρχιερεῖς α) Πολύκαρπον Συνοδινὸν Μητροπολίτην Γόρτυνος-Μεγαλοπόλεως καὶ μετέπειτα Μεσσηνίας¹⁰³, β) Γρηγόριον Ἀθανασίου Μητροπολίτην Μετρῶν καὶ Ἀθύρων, γ) Δαμασκηνὸν Μοσχόπουλον Μητροπολίτην Νευροκοπίου, δ) Πολύκαρπον Ψωμιάδην Ἐπίσκοπον Κλαυδιουπόλεως καὶ εἶτα

102. Ἰωάν. Κωνσταντινίδου, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 436-437. Β. Σταυρίδου, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 63.

103. Τὸν καὶ ἐκφωνήσαντα τὸν ἐπικήδειον λόγον κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κηδείας του ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις Μητροπολιτικῷ ναῶ, 30 Δεκεμβρίου 1941.

Μητροπολίτην Κολωνίας, Νεοκαισαρείας (Πόντου), Ξάνθης καὶ Περιθεωρίου, ε) Σμάραγδον Χατζηευσταθίου Μητροπολίτην Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως (ἐν Θράκη), Ἡλιουπόλεως (ἐν Μ. Ἀσίᾳ), Γιαννιτσῶν, στ) Φώτιον Μαρινάκην Ἐπίσκοπον Καμπανίας, Μοσχονησίων καὶ ζ) Σεραφεῖμ Παΐσιου Ἐπίσκοπον Νύσσης, Βελλᾶς-Κονίτσης, ἀναγορευθεὶς οὕτω διδάσκαλος τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας.

Μετὰ τήν, ἐκ τῆς σχολῆς ταύτης, ἀποφοίτησιν, ἀρχικῶς διωρίσθη καθηγητῆς τῶν θρησκευτικῶν τῶν ἐν Ἀδριανουπόλει Γυμνασίου (ἀρρεναγωγείου) καὶ Παρθεναγωγείου, ἐπὶ ἀρχιερατείας τοῦ ἀπὸ Λήμνου Κυρίλλου Δημητριάδου ἢ Παναγιώτου, ἐν αἷς θέσεσιν παρέμεινεν ἐπὶ διετίαν, ἵνα τὸ 1894 κληθῆ εἰς Κορυτσᾶν ὡς ἀρχιδιάκονος τῆς ὁμωνύμου Μητροπόλεως, διατελέσας ὡς τοιοῦτος ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἵνα μετὰ ταῦτα ἀναλάβῃ τὰ καθήκοντα τοῦ ἱεροκέρυκος εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς τοῦ Γαλατᾶ καὶ Ὑψωμαθίων Κων/λεως καὶ τὸ 1898 τὰ τοῦ Πρωτοσυγκέλλου τοιαῦτα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκηδόνος ἐπὶ ἀρχιερατείας τοῦ ἀπὸ Ἡρακλείας Γέροντος Γερμανοῦ Καβακοπούλου, ἀκραιφνοῦς καὶ αὐστηροῦ τοῦ Γεροντισμοῦ ἐκπροσώπου, τοῦ μετὰ ταῦτα Πατριάρχου Κων/λεως ὑπὸ τὸ ὄνομα Γερμανὸς Ε΄, (1913-1918), τὰ ὁποῖα διετήρησε μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1903, ὅτε ἐξελέγη Ἐπίσκοπος ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης Ἐπισκοπῆς Λευκῆς.

Ἐν συνεχείᾳ βλέπομεν τοῦτον Μητροπολίτην Στρωμνίτσης καὶ Τιβεριοπόλεως Ἰούλιος 1908-Ἰούνιος 1910, Κορυτσᾶς Ἰούνιος 1910-Ἰούνιος 1912 β' ἀπὸ Πελαγονείας 1912-Φεβρουάριος 1922, Πελαγονείας 1912 μὴ ἀποδεχθεὶς τὴν μετὰθεσίιν του ταύτην, Σισανίου καὶ Σιατίστης Φεβρουάριος 1922-Φεβρουάριος 1924 ὡς Τοποτηρητῆς κατὰ τὴν ἰδίαν τοῦ Γερμανοῦ ὁμολογίαν ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, Κυκλάδων (Δωδεκανήσου) Φεβρουάριος-Ὀκτώβριος 1924, Λαγκαδᾶ (Θεσσαλονίκης) 1924-1932, ὅτε καὶ παρητήθη διὰ λόγους υγείας· ἔκτοτε δ' ἐφησύχαζεν ἐν Καλλιθέᾳ Ἀθηνῶν μέχρι τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας του, λαβούσης χώραν τὴν 30ὴν Δεκεμβρίου 1941.

Παραλαμβάνομεν τὰ, ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ συγγραφέντι βιβλίῳ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐκκλησιαστικοὶ λόγοι καὶ ὁμιλίαι», ἐνδιαφέροντα ἡμᾶς σημεῖα, ἔχοντα οὕτω:

«Τῷ 1908 συνοδικῇ ἀποφάσει ἐξελέγη Μητροπολίτης Στρωμνίτσης, καὶ τῷ 1910 Μητροπολίτης Κορυτσᾶς, πολυτρόπως ἐργασθεὶς διὰ τε τὰ ἐθνικὰ καὶ κοινωνικὰ ζητήματα ἀμφοτέρων τῶν ἐπαρχιῶν κατὰ τὰς κρίσιμους ἰδίαι ἐκείνας περιστάσεις ἐν Μακεδονίᾳ, ὡς ἐπίσης καὶ κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους βραδύτερον.

Ὅτι ὁμοῦς ἀποτελεῖ τίτλον τιμῆς καὶ ἐθνικῆς εὐγνώμοσύνης διὰ τὸν Σεβασμιώτατον —ἐπιλέγει ὁ ἴδιος διὰ τὸν ἑαυτὸν του— εἶναι ἡ πολυειδῆς αὐτοῦ δρᾶσις κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα τῶν Βορειοηπειρωτῶν,

τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε σπουδαιότατος παράγων, καὶ διὰ τὸν ὁποῖον πλεῖστα ὄσα ἐκ μέρους τῶν Ἀλβανῶν ὑπέφερε, καὶ εἰς ἐξορίαν ἀπήχθη.

Ἀπαλλαγεῖς ταύτης καὶ μὴ δυνηθεὶς διὰ λόγους πολιτικούς νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Κορυτσᾶν τῷ 1922 διωρίσθη Τοποτηρητῆς τῆς χηρευούσης Ἱ. Μητροπόλεως Σιατίστης, ἐξ ἧς μετετέθη τῷ 1924 εἰς τὴν νεοσυσταθεῖσαν Ἱ. Μητρόπολιν Λαγκαδᾶ, διοικήσας ταύτην μέχρι τοῦ 1932. Κλονισθείσης ὁμως τῆς υγείας του, συνεπεῖα σοβαρᾶς ἀσθενείας, παρητήθη ταύτης οἰκειοθελῶς, καὶ νῦν παραμένει ἐφησυχάζων ἐν Ἀθήναις.

Τυχάνει τετιμημένος 1) Διὰ τῶν ἀναμνηστικῶν μεταλλίων τῶν Βαλκανικῶν πολέμων. 2) Διὰ τοῦ Σιδηροῦ πολεμικοῦ Σταυροῦ τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ ἀγῶνος καὶ 3) Διὰ τοῦ Σταυροῦ τῶν Ταξιαρχῶν Γεωργίου τοῦ Α΄, ὅστις ἀπενεμήθη αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Κωνσταντίνου διὰ τὰς πρὸς τὸ Ἔθνος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ὑπηρεσίας αὐτοῦ.

Ὁ Γερμανὸς Ἀναστασιάδης ἀνήκει εἰς τὴν ἐπίλεκτον ὁμήγυριν καὶ χορείαν τῶν Ἀρχιερέων ἐκείνων τῆς κατ' Ἀνατολὰς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, οἵτινες διὰ τῆς καθ' ὅλου αὐτῶν δραστηριότητος ἐκλείσαν Αὐτὴν καὶ τὸ Ἔθνος ἡμῶν, ἐργασθέντες πρὸς προάσπισιν τῶν συμφερόντων αὐτῶν κατὰ τὸν διανύμενον αἰῶνα, ὅστις ὡς γνωστὸν ἦτο ὑπερκεκορεσμένος ἀγῶνων ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν.

Φοιτήσας εἰς τὴν, κατὰ Χάλκην, Θεολογικὴν σχολήν, ἥτις «ἦτο τὸ σέμνωμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας... πλουσία καὶ καλλίρρους πηγὴ ἀπὸ τῆς ὁποίας ρέει τὸ καθαρὸν νᾶμα τῆς ὑγαινούσης διδασκαλίας. Ἐκεῖ ἐμορφώνοντο οἱ φοιτηταὶ ἀληθεῖς χριστιανοὶ καὶ Ἕλληνες· γενναῖοι στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας, διότι ἡ Σχολὴ ἀπέβλεπε κυρίως εἰς τὴν διάπλασιν τῆς ψυχῆς διὰ τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ζωῆς καὶ τῆς μελέτης τῶν ἑλληνικῶν Γραμμάτων τὰ ὁποῖα εἶναι «ἡ βασιλικωτάτη διατριβὴ» κατὰ Πλούταρχον»¹⁰⁴, ἐξῆλθε ταύτης μὲ προοπτικὴν καὶ πληροφόρησιν ὅτι ἐφεξῆς θέτει τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὴν διακονίαν τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους.

Εὐτυχῆσας νὰ ὑπηρετήσῃ ὡς Πρωτοσύγκελλος καὶ Ἐπίσκοπος τοῦ Χαλκηδόνος Γερμανοῦ Καβακοπούλου, αὐστηροῦ μὲν τοῦ Γεροντισμοῦ ἐκπροσώπου, ταῦτοχρόνως δὲ καὶ μεγαλεπήβολου καὶ μεγαλοεργοῦ Ἀρχιερέως κοῦ ἢ ἰκανότης καὶ αἴγλη διεδόθη πανταχοῦ, ἀπέκτησεν ἰκανὰ ἐφόδια ἐκ τῆς συνεργασίας καὶ συναναστροφῆς μετὰ τῆς μεγάλης αὐτῆς ἀρχιερατικῆς προσωπικότητος ἥτις «μετ' ἄλλων ἐξόχων Ἱεραρχῶν καὶ λογάδων τοῦ ἔθνους ἔσωσε διὰ τῆς ἡρωϊκῆς αὐτοῦ στάσεως καὶ ἰκανότητος τὴν χειμαζομένην Ἐκκλησίαν

104. Μητροπολίτου Μεσσηνίας Πολυκάρπου, *Λόγος ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ (Ἀθηνῶν) κατὰ τὴν κηδείαν τοῦ Μητροπολίτου πρώην Λαγκαδᾶ Γερμανοῦ Ἀναστασιάδου, «Ἐκκλησία», ἔτος 1941, ἀριθ. φύλ. 22-24, σ. 202.*

ἐπὶ Διονυσίου Ε', κατὰ τὴν νέαν ἀνέλιξιν τοῦ λεγομένου Προνομιακοῦ ζητήματος. Τοιοῦτοι ἀληθῶς γενναῖοι καὶ ἱκανοὶ ἄνδρες σπανίως ἀναδεικνύνται καὶ ἀναφαίνονται ἐν τῇ ἱστορίᾳ¹⁰⁵, αἱ ἐπιτυχεῖς τῶν ὁποίων ἐκφάνσεις ἐξεδηλώθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀρχιερατικῆς αὐτοῦ διακονίας εἰς τὰς δι' ἃς ἐξελέγη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐπαρχίας, ἰδίως κατὰ τὴν περίοδον τῆς θητείας του ἐν τῇ μαρτυρικῇ Μητροπόλει Κορυτσᾶς τῆς Β. Ἡπείρου, ὡς καὶ ὁ ἴδιος ἐπισημαίνει καὶ προστίθεται:

«Λίαν ἀξιόλογος εἶναι ἡ δρᾶσις τοῦ Γερμανοῦ ἐν Βορείῳ Ἡπείρῳ ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς καὶ ὑπευθύνου θέσεώς του ὡς Μητροπολίτου Κορυτσᾶς. Εὐθὺς ὡς ἐνεθρονίσθη ἐπεδόθη μετὰ ζήλου εἰς τὴν διευθέτησιν τῶν κοινωνικῶν καὶ διὰ τὴν προαγωγὴν τῶν ἐθνικῶν ζητημάτων κατὰ τὴν θυελλώδη ἐποχὴν τὴν πρὸ καὶ μετὰ τὸν α' πόλεμον τοῦ 1912-1913. Ἀντιμετώπισεν ἀντιξόους περιστάσεις καὶ ὑπέστη οὐκ ὀλίγας ταλαιπωρίας ἐν τῇ ἐνασκήσει τῶν καθηκόντων του. Μετὰ τὴν εὐτυχητὴν ἔκβασιν τοῦ ρηθέντος πολέμου μετέσχε τῆς Κυβερνήσεως Ζωγράφου, ἀλλὰ δι' ὀλίγον χρόνον, διότι αἱ πολιτικαὶ συνθήκαι ἤλλαξαν, ὁ ἴδιος δὲ ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἐπαρχίαν του καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς Ἑλλάδα»¹⁰⁶.

ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ

Ἄ ν θ ι μ ο ς Σ α ρ ῖ δ η ς.

Ἐπίσκοπος Ροδοστόλου 1899-1905.

Μητροπολίτης Μογλενῶν (Φλωρίνης) 1905-1908.

Μητροπολίτης Βιζύης καὶ Μηδείας 1908-1922.

Μητροπολίτης Μαρωνείας 1922-1938.

Ὁ, κατὰ κόσμον, Γεώργιος Σαρίδης ἐγεννήθη ἐν Ὑψωμαθείῳ Κων/λεως κατὰ τὸ ἔτος 1870, ἐν οἷς ἐδιδάχθη τὰ πρῶτα αὐτοῦ γράμματα· ἔχων παιδιόθεν κλίσιν πρὸς τὴν ἱερωσύνην, κατὰ τὸ 1885 εἰσήχθη εἰς τὴν ἐν Γαλατᾶ Κων/λεως λειτουργοῦσαν τότε Κεντρικὴν Ἱερατικὴν Σχολὴν ἔχων ὡς συμμαθητὴν του, ἐκτὸς ἄλλων, καὶ τὸν κατόπιν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν Χρυσόστο-

105. Αὐτόθι.

106. Σ. Γ. Π., εἰς τὸ λῆμμα, *Γερμανὸς ὁ Ἀναστασιάδης (1870-1941)*, «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἑγκυκλοπαίδεια», τ. Δ', σ. 403. Πρβλ. Β α σ ι λ ε ῖ ο υ Μ η τ ρ ο π ο λ ῖ τ ο υ π ρ. Λ ἡ μ ν ο υ ('Α τ έ σ η), *Ἐπίτομος Ἐπισκοπικὴ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1833 μέχρι σήμερα*, ἐν Ἀθήναις 1953, τ. Β', σ. 47, 63, ἐνθα γίνεται λόγος περὶ τούτου· ὅτι δηλ. διὰ τοῦ ἀπὸ Νοεμβρίου 1920 Β.Δ. κηρύσσονται ἄκυροι καὶ μὴ γενόμενα αἱ, ἀποφάσει τοῦ κατὰ τὸ 1917 Εἰδικοῦ Ἀνωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, ἐπιβληθεῖσαι ποιναὶ εἰς Ἀρχιερεῖς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ τοῦ Γερμανοῦ.

μον Παπαδόπουλον († 1938). Μετὰ τριετίαν ἀπὸ τῆς εἰσόδου του εἰς αὐτὴν ἦτοι τὸ 1888, ἡ σχολὴ αὕτη ἐπαύσε λειτουργοῦσα, λόγῳ οἰκονομικῶν δυσχερειῶν πρὸς περαιτέρω λειτουργίαν, ὁ δὲ νεαρὸς Γεώργιος, τυχὼν τῆς ὑποστηρίξεως τοῦ διακεκριμένου Μητροπολίτου Ἀμασειᾶς Ἀνθίμου Ἀλεξούδη († 1908), εἰσήχθη εἰς τὴν κατὰ Χάλκην περιώνυμον Θεολογικὴν Σχολὴν προσλαβὼν κατὰ τὴν εἰς διάκονον χειροτονίαν του, τὸ ὄνομα τοῦ, ὡς εἴρηται, προστάτου του, διακρινόμενος ἐπὶ ἐπιμελείᾳ, ἦθει καὶ σοβαρότητι, ἔχων ὡς συμφοιτητὰς τοὺς μετὰ ταῦτα Ἀρχιερεῖς:

α) Ἀργολίδος Ἀθανάσιον Βοβολίνην ἢ Λάσκαρην († 1925).

β) Τραχείας Ἀλέξανδρον Ζῶτον († 1923).

γ) Ἐλασσῶνος Νεόφυτον Εὐαγγελίδην († 1917).

δ) Κρήτης Βασίλειον Μαρκάκην († 1950).

ε) Πατριαρχὴν Κων/λεως Βενιαμὶν Κυριακοῦ († 1946) καὶ

στ) Μετσόβου Τιμόθεον Λαμνῆν († 1928).

Καὶ ἀποφοιτήσας ταύτης κατὰ τὸ ἔτος 1896 μετὰ τὴν, ὑπὸ τῶν Καθηγητῶν τοῦ Συλλόγου τῆς σχολῆς ταύτης, ἔγκρισιν τῆς ἐναισίμου διατριβῆς του ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν ἀληθῶς ἀνέστη», προσελήφθη ἀρχιδιάκονος τοῦ Γέροντος του Μητροπολίτου Ἀμασειᾶς Ἀνθίμου Ἀλεξούδη, διαπρεποῦς Ἱεράρχου καὶ γενικώτερον ἐξεχούσης ἐκκλησιαστικῆς προσωπικότητος, παρ' ᾧ παρέμεινεν ἐπὶ μίαν τριετίαν, ἀποικήσας ἐκ τῆς μετ' αὐτοῦ συναναστροφῆς καὶ συνεργασίας, πλεῖστα ὅσα ἐφόδια ἐκκλησιαστικῆς καὶ διοικητικῆς ἐπιμορφώσεως καὶ προπαιδείας, τὰ ὅποια βλέπομεν ἀργότερον εἰς τὴν ὑπεύθυνον πλέον τῆς Ἐκκλησίας διοίκησιν ὡς Ἀρχιερέως, ἐν τε τῇ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ Ἑλλαδικῇ τοιαύτῃ.

Τὰ τοιαῦτα τούτου προσόντα κατιδοῦσα καὶ ἐκτιμήσασα ἡ κατ' Ἀνατολὰς Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, εἰς ἡλικίαν 29 ἐτῶν, ἐξέλεξε τοῦτον Βοηθὸν Ἐπίσκοπον παρὰ τῷ Μητροπολίτῃ Ἀδριανουπόλεως Κυρίλλῳ Παναγιώτῃ ἢ Δημητριάδῃ ὑπὸ τὸν τίτλον Ροδοστόλου μὲ ἔδραν τὴν πόλιν τῶν 40 Ἐκκλησιῶν ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Θράκῃ, κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1899.

Ὑπὸ τὴν ιδιότητα ταύτην παρέμεινε μέχρι τοῦ Ἰανουαρίου 1905, ὅτε προήχθη εἰς Μητροπολίτην Μογλενῶν (Φλωρίνης) ἐν Μακεδονίᾳ καθ' ἣν ἐποχὴν τὰ διάφορα φυλετικὰ ρεύματα (Βουλγαρικά, Ρουμανικά, Τουρκικά, Ἑλληνικά) εὐρίσκοντο εἰς μεγάλην ἔντασιν καὶ ἔκτασιν· εἰς τὴν ἀκραίαν ταύτην ἐπαρχίαν ὑπηρετῶν προσέφερε πολλὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ ἐθνικὰς ὑπηρεσίας, αἵτινες ὅμως ἀπῆρσκειν εἰς τοὺς τότε κρατοῦντας ἐν Μακεδονίᾳ Τούρκους, οἱ ὅποιοι διὰ καταλλήλων παρεμβάσεων παρὰ τῷ Πατριαρχεῖῳ Κων/λεως ἐπέτυχον τὴν ἀνάκλησίν του, ὅπερ κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1908 τὸν μετέθεσεν εἰς τὴν ἐν Ἀνατολικῇ Θράκῃ Μητρόπολιν Βιζύης καὶ Μηδείας, διατελοῦντα καὶ ὑπὸ τὸ κράτος βαθυτάτης θλίψεως λόγῳ τοῦ προσφάτου θανάτου (Φεβρουάριος) τοῦ Γέροντος αὐτοῦ Ἀνθίμου Ἀλεξούδη.

Ὁ Ἄνθιμος κρινόμενος ὡς Μητροπολίτης Μογλενῶν ἀποδεικνύεται ἀρχιερεὺς ἐπιτυχῶν εἰς τὴν πλήρη εὐθυνῶν, ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν, νέαν του ἀποστολὴν· «κεκτημένος πλούσια πνευματικὰ ἐφόδια καὶ ἱκανὴν ἐκκλησιαστικὴν πεῖραν δὲν ἐβράδυνε νὰ διακριθῆ» εἰς αὐτὴν, διότι ὡς γνωστὸν κατὰ τοὺς δυσκόλους ἐκείνους καιροὺς «ἕκαστος Ἱεράρχης τῆς Μακεδονίας καθίστατο τὸ κέντρον οὐ μόνον ἐκκλησιαστικῆς ἀλλὰ καὶ γενικωτέρας ἐθνικῆς δράσεως...» καὶ «ὁ Μογλενῶν Ἄνθιμος ὑπῆρξεν ἀντάξιος τῶν ἱστορικῶν ἐκείνων περιστάσεων, ὅφ' ἄς ἐκλήθη ἵνα ἐργασθῆ ὡς Μητροπολίτης Μογλενῶν. Εἶναι δὲ γνωστὸν, ὅτι ἱκανοὶ τῶν Ἱεραρχῶν ἐπιπτον θύματα τοῦ καθήκοντος, ἄλλοι δὲ μετετίθεντο ἀξιώσει τῶν κρατούντων. Μεταξὺ τούτων ὑπῆρξε καὶ ὁ Μογλενῶν Ἄνθιμος...»¹⁰⁷.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς Μητροπολίτης Μογλενῶν· ἀλλὰ καὶ ὡς τοιοῦτος Βιζύης δὲν ὑπελείφθη, διότι καὶ ἐν αὐτῇ εἰργάσθη μετὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν συνέσεως, ἱκανότητος καὶ δραστηριότητος, ἥ δ' ἐν αὐτῇ ποιμαντορία του συμπίπτει μὲ ὅλα τὰ ἐπακόλουθα διὰ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τοῦ Ἀ' Παγκοσμίου πολέμου, ἅτινα τόσον ἀντίξοα ἀπέβησαν διὰ τὴν ἱστορικὴν αὐτοῦ πορείαν, ζωὴν καὶ ἱστορίαν.

Ἐν τοσοῦτῳ ὁ Ἄνθιμος, τόσον ὡς Συνοδικὸς σύνοδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῶν Πατριαρχείων, ὅσον καὶ ὡς ἐξωσυνοδικός, εἰργάσθη ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἡμῶν διὰ τῆς ὑπευθύνου καὶ ἐνεργοῦ συμμετοχῆς του εἰς τὰ ἀπασχολοῦντα τὸ Φανάριον σοβαρώτατα προβλήματα, λεπτομερείας τῆς ὁποίας διαβλέπει τις καὶ εἰς ἄλλα συναφῆ συγγράμματα καὶ ἔργα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἐκφωνηθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου ἐπικηδεῖον λόγον εἰς τὸν νεκρὸν τοῦ Ἀνθίμου¹⁰⁸.

Κατὰ τὸ ἔτος 1911, ἐπὶ τῆς β' Πατριαρχείας Ἰωακείμ τοῦ Γ', ἐκλήθη ὡς Συνοδικός, διορισθεὶς ἐπιπροσθέτως καὶ μέλος τοῦ Ἐθνικοῦ μικτοῦ Συμβουλίου καὶ Πρόεδρος τοῦ Ζαπτείου παρθεναγωγείου, διατελέσας ὡς τοιοῦτος ἀριστίνδην μέχρι τοῦ 1914· δηλαδὴ ἐχρημάτισε Συνοδικὸς ἐπὶ δύο Πατριαρχῶν, τῶν Ἰωακείμ καὶ τοῦ διαδόχου του Γερμανοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου ἦτο συνυποψήφιος διὰ τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον.

Μετὰ τὸν, κατὰ τὴν 13ην Νοεμβρίου 1912, θάνατον τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ Γ' ἡ ἐκλογικὴ συνέλευσις, συνελθοῦσα διὰ δευτέραν φορὰν εἰς συνεδρίαν τὴν 27ην Ἰανουαρίου 1913, προέβη εἰς τὸν καταρτισμὸν τοῦ τριπροσώπου ψηφοδελτίου, καθ' ὃν ἔλαβον οἱ Χαλκηδόνος Γερμανὸς 47 ψήφους, Ἀμασείας Γερμανὸς ὁ καὶ Τοποτηρητῆς τοῦ θρόνου 42, Ἀδριανουπόλεως Πολύκαρπος 42, Ἡρακλείας Γρηγόριος 38, Δέρκων Καλλίνικος 38 καὶ Βιζύης

107. «Ἐκκλησία», ἔτ. 1938, ἀριθ. φύλ. 31-32, σ. 250.

108. «Ἐκκλησία», ἔτ. 1938, ἀριθ. φύλ. 31-32, σ. 250-252.

Ἄνθιμος 34¹⁰⁹, ἐξ ὧν τελικῶς ἐξελέγη Πατριάρχης ὁ Γερμανός, γνωστὸς ὡς Γερμανός Ε' (1913-1918).

Ἐκ παραλλήλου ἀηγεῖτο ἀναμορφωτικῆς τινος κινήσεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Κων/λεως, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Π. Κομνηνοῦ τοῦ Β. Ἀντωνιάδου καὶ ἄλλων Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς. Ἐξεδίδετο δὲ ὑπ' αὐτῶν καὶ εἰδικὸν περιοδικὸν «Ἀναγέννησις» ἐν ᾧ ἐξετίθεντο αἱ πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς κοινωνίας ἰδέαι τῆς ὑπὸ τὸν Βιζύης ὀργανώσεως. Σχετικὰ ἄρθρα ἐδημοσιεύοντο καὶ ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» καὶ ἐν τῷ ἡμερησίῳ τύπῳ Κων/λεως¹¹⁰.

Ζῶντος εἰσέτι τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ, τρέφοντος ἰδιαίτεραν ἐκτίμησιν καὶ ἐκτιμῶντος τὰς ἰκανότητας καὶ τὴν σύνεσιν τοῦ Ἄνθιμου, ἀπέστειλε τοῦτον ἐπὶ ἐμπιστευτικῇ ἀποστολῇ εἰς Ἱεροσόλυμα τὴν ὁποίαν διεξέπεραιώσεν ἐπιτυχῶς. Τὸ 1914 ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν του, ἀπελαθεὶς τὸ 1917 ἐξ αὐτῆς ἵνα ἐπιστρέψῃ καὶ αὐθις εἰς τὴν Κων/λιν, χρησιμοποιηθεὶς ὑπὸ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας εἰς διαφόρους ἀποστολάς. Τὸ 1919 ὡς μέλος καὶ αὐθις τῆς Ἱερᾶς Αὐτῆς Συνόδου, μετὰ τὴν εὐκαιρίαν καὶ ἐξ αἰτίας τῆς ἀνακινήσεως τοῦ ἡμερολογίου, ἀνέλαβεν, ἀποφάσει ταύτης, τὴν προεδρίαν τῆς, ἐπὶ τούτῳ, συσταθείσης ἐπιτροπῆς, ἣτις τῇ εἰσηγήσει τούτου ἀπεφάνθη ὑπὲρ τῆς ἡμερολογιακῆς μεταβολῆς, συγγράψας εἰδικὴν μελέτην ἐκδοθεῖσαν τὸ 1922¹¹¹.

Συνοδικὸς ὢν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις κατὰ τὸ ἔτος 1921, τοιοῦτος ὑπῆρξε καὶ τὸ 1912 ἐπὶ Τοποτηρητείας τοῦ Προύσης Δωροθέου Μαμμέλη, προκειμένης τῆς ἐκλογῆς τοῦ Μελετίου Μεταξάκη ὡς Πατριάρχου Κων/λεως, ἀπεχώρησε τῶν Συνοδικῶν αὐτοῦ καθηκόντων εἰς ἔνδειξιν διαμαρτυρίας διὰ τὴν προβολὴν καὶ ὑποψηφιότητα τούτου, ὁμοῦ μετὰ τῶν Μητροπολιτῶν Κυζίκου τοῦ μετὰ ταῦτα Οἴκουμενικοῦ Πατριάρχου, Κωνσταντίνου Ἀράπογλου, Πισιδίας Γερασίμου Τανταλίδου, Δαρδανελλίων καὶ Λαμψάκου (θανόντος ὡς Σάμου τὸ 1963) Εἰρηναίου Παπαμιχαήλ, Σηλυβρίας Εὐγενίου Παπαθωμᾶ, καὶ Αἴνου Ἰωακείμ Γεωργιάδου¹¹². μετὰ μικρὸν ὅμως συνδιαλλαγείς μετὰ τοῦ, ἐν τῷ μεταξύ ἐκλεγέντος ὡς Πατριάρχου Μελετίου Μεταξάκη, κατεστάθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Μαρωνείας, παραμείνας ἐν αὐτῇ μέχρι τῆς 4ης Αὐγούστου 1938, ὅτε καὶ ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον, οὐτινος ἡ μνήμη ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ ζωηρὰ καὶ ἀνεξίτηλος, τοσοῦτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ὑπῆρξε μίᾳ διακεκριμένη

109. Δ η μ. Μ α υ ρ ο π ο ὕ λ ο υ, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 67.

110. «Ἐκκλησία», ἔτ. 1938, ἀριθ. φύλ. 31-32, σ. 251-252.

111. Μ. Φ ε ρ έ τ ο υ, εἰς τὸ λήμμα, Ὁ Μητροπολίτης Μαρωνείας. Σαρίδης, «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία», τ. Β', σ. 783.

112. Λεπτομερείας ἐπὶ τῶν προηγηθέντων τῆς ἐκλογῆς τοῦ Μελετίου Μεταξάκη, ὡς Πατριάρχου Κων/λεως, ἄρα εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Δ. Μ α υ ρ ο π ο ὕ λ ο υ, Πατριαρχικαὶ σελίδες, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 154-166.

ἀρχιερατική προσωπικότης λόγω τῆς εὐγενείας, ἀξιοπρέπειας καὶ προσφορᾶς ὑπηρεσιῶν εἰς τὴν κατ' Ἀνατολὰς Μεγάλῃν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν καὶ ἐν συνεχείᾳ καὶ εἰς τὴν Ἑλλαδικὴν τοιαύτην, τῆς ὁποίας ἀπετέλεσεν ἐπίλεκτον Ἀρχιερατικὸν μέλος ἀπὸ τοῦ 1928, ὅτε καὶ ἡ ἐπαρχία του, καθὼς καὶ αἱ ἄλλαι τῶν λεγομένων Νέων Χωρῶν τοιαῦται, ὑπήχθη ὑπ' Αὐτήν.

Ἡ συμβολή του, ἰδίως εἰς τὸ λεγόμενον ἡμερολογιακὸν ζήτημα, ὑπῆρξεν ἀποτελεσματικὴ, λόγω τῆς εἰδικεύσεώς του περὶ αὐτό, καὶ διὰ τοῦτο, ὡς φρονῶ, ἀπεστάλη κατὰ τὸ ἔτος 1927 εἰς "Ἅγιον Ὄρος, ὡς Πατριαρχικὸς Ἐξάρχος, πρὸς ἐξέτασιν τοῦ θέματος τούτου μετὰ τῆς αὐτόθι Ἱεραῶς Κοινότητος, καθ' ἣν ἐποχὴν διετέλουν Γραμματεὺς Αὐτῆς, καὶ ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω, ὅτι παρὰ τὸ τότε νεαρὸν τῆς ἡλικίας μου καὶ τὸν περιορισμὸν τῶν γραμματικῶν μου γνώσεων, ἐθαύμασα τὴν διπλωματικὴν του εὐστροφίαν εἰς τὸν χειρισμὸν τοῦ ἀκανθώδους τούτου θέματος εἰς μίαν ἐποχὴν, καθ' ἣν τὸ παλαιοημερολογιακὸν ζήτημα ἐν Ἀγίῳ Ὄρει εὐρίσκετο εἰς τὴν ὀξυτάτην αὐτοῦ φάσιν καὶ μορφὴν· ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἐχρημάτισεν ὡς Συνοδικός, κατὰ τὰς Συνοδικὰς περιόδους 1929-1930 καὶ 1936-1937¹¹³.

Οὗτος ἀναλαβὼν, ἀπὸ τοῦ 1922, τὴν διοίκησιν τῆς Μητροπόλεως Μαρωονείας διὰ «τῆς πανθομολογουμένης ἰκανότητος καὶ τῆς μακρᾶς πείρας» εἰργάσθη ἐπιφελῶς διὰ τοὺς Χριστιανούς του, τοσοῦτω μᾶλλον ἢ διακονία του «ὑπῆρξεν ἐκ πάσης ἐπόψεως λαμπρά, προκαλέσασα τὸν ἀγάχιον σεβασμὸν τοῦ πνευματικοῦ του ποιμνίου... Ὑπῆρξεν ἀνεκλάλητος ἡ χαρὰ αὐτοῦ ἐγκαινιάσαντος τὸ Νοσοκομεῖον Σισμάνογλου, διὰ τὸ ὅποιον μεγάλως ἐμόχθησεν. Ἡ ἴδρυσις ναῶν καὶ σχολείων ἀπησχόλει αὐτὸν πάντοτε.. Ἐπεισε τὴν τότε Κυβέρνησιν ὅπως ἰδρυθῆ ἐν Κομοτινῇ Ἱερατικὴ Σχολὴ διὰ τὴν μόρφωσιν τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου τῆς Θράκης»¹¹⁴.

Ἄλλὰ καὶ ἡ συμμετοχὴ του εἰς τὰ ἀπασχολοῦντα τὴν Ἑλλαδικὴν Ἐκκλησίαν ὑπῆρξεν ἀποδοτικὴ. «Τῇ 14 Ἰουνίου 1929 συνῆλθε τὸ πρῶτον ἡ Ἱεραρχία τῆς ἡνωμένης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν αὐτῇ δὲ διακεκριμένην κατέλαβε θέσιν ὁ Μαρωονεὺς Ἀνθιμος, διὰ τῶν πεφωτισμένων γνωμῶν ἐπὶ τῶν συζητηθέντων θεμάτων, οἷα ἦσαν τὸ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου καὶ τὸ οἰκονομικὸν» ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀρχικῶς εἶχεν ἐπιφυλάξεις, αἵτινες βραδύτερον ἤρθησαν παρ' αὐτοῦ, «διότι ὅ,τι διέκρινεν αὐτὸν ἤτο ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀφοσίωσις πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Σπουδαῖα ὑπομνήματα ὑπέβαλεν εἰς τὴν Ἱεραρχίαν... περὶ τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου καὶ τῆς οἰκονομικῆς αὐτοῦ συντηρήσεως», τοῦ ἡμερολογίου «δι' οὗ ἀπεδείκνυνεν ὅτι ἡ γενομένη διόρθωσις τοῦ ἡμερολογίου

113. Βασιλείου Μητροπολίτου πρ. Λήμονου ('Ατέση), *Οἱ κατὰ τὰ ἔτη 1900 μέχρι σήμερον διατελέσαντες ὡς Συνοδικοὶ Ἀρχιερεῖς κλπ.*, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 11, 14, 34, («Ἐκκλησία»), ἔτ. 1938, ἀριθ. φύλ. 31-32, σ. 252.

114. «Ἐκκλησία», ἐνθ' ἄνωτ., σ. 252.

ὑπῆρξεν ὀρθή, ἀναγκαία καὶ κανονική. Αἱ γνῶμαι του εἶχον πάντοτε κύρος καὶ ἤξιούντο προσοχῆς παρὰ πάντων... Εὐγενῆς καὶ εὐπροσήγορος τὴν προσήκουσαν ἀποδίδων σημασίαν εἰς τὴν ἀρχιερατικὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ ἐκδηλῶν αὐτὴν πάντοτε ἐν οἰαδῆποτε περιστάσει, εἶχε καὶ τὴν ζωὴν ἀνάλογον πρὸς τὴν βαθεῖαν συναίσθησιν αὐτῆν. Οὐδέποτε ἐλησμόνει ὅτι ἦτο Ἀρχιερεὺς καὶ ὡς τοιοῦτος ἔζη καὶ ἐπολιτεύετο πάντοτε. Διὰ τῆς μορφώσεως αὐτοῦ, καὶ πρὸ πάντων διὰ τῆς μεγάλῃς ἐκκλησιαστικῆς πείρας, ἀπετέλει πολύτιμον κεφάλαιον ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας...»¹¹⁴.

Σ π υ ρ ῖ δ ω ν Ἀ λ ι β ι ζ ᾶ τ ο ς 1938-1940.

Διάδοχος τοῦ, κατ' Αὐγούστου τοῦ 1938, θανόντος ἐν Ἀθήναις, Μητροπολίτου Μαρωνείας Ἀνθίμου Σαρίδη ἐξελέγη ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας Ἀρχιμανδρίτης Σπυρίδων Ἀλιβιζᾶτος, γεννηθεὶς κατὰ τὸ ἔτος 1883 εἰς Δαμουλιάναν Κεφαλληνίας. Εἰς ἡλικίαν 22 ἐτῶν μετέβη εἰς Ἁγίον Ὄρος, γενόμενος μετὰ δοκιμασίαν καὶ κουρὰν ἀδελφὸς τῆς αὐτόθι Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παύλου, οἱ μοναχοὶ τῆς ὁποίας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι Κεφαλλῆνες· αὐτόθι διαμένων, κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1905, ἐχειροτονήθη διάκονος.

Ἐπανελθὼν εἰς Ἑλλάδα, προσελήφθη ὑπὸ τοῦ συμπατριώτου του Μητροπολίτου Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης Γερμανοῦ Τρωϊάνου, ἐγγράψαντος τοῦτον εἰς τὴν, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ του, Ἱερὰν Μονὴν Ζερμπίτισης, ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξὺ ἐπεράτωσε τὰς κλασσικὰς αὐτοῦ σπουδὰς, ἐνεγράφη ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὰς, ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν, Θεολογικὴν καὶ Φιλοσοφικὴν σχολὰς, γενόμενος ἀμφοτέρων πτυχιούχος· κατὰ τὸ ἔτος 1928 ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος.

Ἐν τῷ μεταξὺ προσελήφθη ὑπάλληλος παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διατελέσας ἐπὶ πολλὰ ἔτη Γραμματεὺς καὶ εἶτα Ἀρχιγραμματεὺς Αὐτῆς, εἰς διαδοχὴν τοῦ κατ' Ἰούνιον τοῦ 1934 ἐκλεγέντος, ἄχρι τοῦδε Ἀρχιγραμματέως, Ἀρχιμανδρίτου Γερμανοῦ Ρουμπάνη ὡς Μητροπολίτου Κεφαλληνίας· ὡς Ἀρχιγραμματεὺς παρέμεινε μέχρι τῆς ἐκλογῆς του ὡς Μητροπολίτου Μαρωνείας, τῆς εἰς Ἀρχιερέα χειροτονίας αὐτοῦ γενομένης τὴν 9ην Δεκεμβρίου 1938 ἐν τῷ, ἐν Ἀθήναις, ἱερῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Εἰρήνης τῆς ὁδοῦ Αἰόλου, τῆς ὁποίας ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐχρημάτισεν ἱερατικῶς προϊστάμενος¹¹⁵.

Ἐν τοσοῦτῳ ὅμως ἦ, ἐν τῇ παραμεθορίῳ ταύτῃ Μητροπόλει, διακονία καὶ ὑπηρεσία του δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ, διότι ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τῇ 13ην Δεκεμβρίου 1940¹¹⁶.

115. «Ἐκκλησία», ἔτ. 1938, ἀριθ. φύλ. 49, σ. 399.

116. «Ἐκκλησία», ἔτ. 1940, ἀριθ. φύλ. 24, σ. 225.

Βασίλειος Κωνσταντίνου 1941-1952.

Ὁ Βασίλειος Κωνσταντίνου ἐγεννήθη κατὰ τὸ ἔτος 1885 ἐν Αὐλωναρίῳ Εὐβοίας· μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν στοιχειωδῶν καὶ ἐγκυκλιῶν αὐτοῦ μαθημάτων, ἐνεγράφη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τὸ 1909, ἵνα ἀμέσως προσληφθῆ ὡς γραμματεὺς παρὰ τῷ τότε Ἐπισκόπῳ Χαλκίδος καὶ Καρυστίας Χρυσάνθῳ Προβατᾶ (1907-1921) κηρύττων ἐκ παραλλήλου εἰς τοὺς ἐν Χαλκίδι ἱεροὺς ναοὺς. Τῇ 3ῃ Ἰανουαρίου 1910 ἐκάρῃ μοναχὸς εἰς τὴν Ἱερὰν Μοῆν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου «Ἥλια», παρὰ τὰ Λουτρά τῆς Αἰδηψοῦ ἐν Βορείῳ Εὐβοίᾳ, ἵνα τῇ 30ῇ τοῦ ἰδίου μηνὸς καὶ ἔτους ὑπὸ τοῦ ὡς εἴρηται Ἀρχιερέως χειροτονηθῆ εἰς διάκονον, τῇ δὲ 30ῇ Ἰουλίου 1916 εἰς πρεσβύτερον, προχειρισθεὶς καὶ εἰς Ἀρχιμανδρίτην· τὸ 1922 ἐγένετο διευθυντὴς τῆς ἐν Χαλκίδι συσταθείσης Ἐκκλησιαστικῆς Προπαρασκευαστικῆς Σχολῆς, καὶ τὸ 1924 ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα τοῦ Πρωτοσυγκέλλου τῆς ἐν τῷ μεταξὺ ὀνομασθείσης Μητροπόλεως Χαλκίδος, διότι ἡ ἐπαρχία Καρυστίας, ἀποσπασθεῖσα ταύτης, ἀπετέλεσεν ἴδιαν καὶ αὐτοτελῆ Μητροπολιτικὴν περιφέρειαν, ἐπὶ ἀρχιερατείας Γρηγορίου Πλειαθοῦ (1922-1968).

Ἡ, ἐπὶ πολλὰ ἔτη, παραμονὴ τοῦ Βασιλείου εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς παροικίας ταύτης (1909-1941) καὶ ἡ ἐν γένει σοβαρὰ καὶ ἀξιοπρεπὴς αὐτοῦ συμπεριφορὰ καὶ πολιτεία, συνετέλεσαν ὥστε νὰ ἀγαπηθῆ καὶ ἐκτιμηθῆ παρὰ τοῦ λαοῦ, οὐ μόνον τῆς Μητροπόλεως αὐτῆς, ἀλλ' εὐρύτερον καὶ ὀλοκλήρου τοῦ νομοῦ Εὐβοίας.

Καὶ ἀκριβῶς· ἡ καθ' ὅλου τούτου συνετὴ πολιτεία συνετέλεσεν ὥστε ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 12ης Μαρτίου 1941, νὰ τὸν ἐκλέξῃ Μητροπολίτην τῆς ἀκριτικῆς ἐπαρχίας Μαρωνείας καὶ Θάσου ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ, ἐν Ἀθήναις, θανόντος τῇ 13ῃ Δεκεμβρίου 1940, προκατόχου του Σπυρίδωνος Ἀλιβιζάτου, ὡς ἀνωτέρω ἐλέγχθη.

«Κανονικῶν ψήφων γενομένων, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος κατήρτισε τριπρόσωπον δελτίον πρὸς πλήρωσιν τῆς χηρευούσης θέσεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μαρωνείας, εἰς ὃ περιέλαβε τοὺς Παν. Ἀρχιμανδρίτας Βασίλειον Κωνσταντίνου, Ἀμβρόσιον Ἀντωνόπουλον καὶ Ἀνανίαν Μάνον. Ἐξ αὐτῶν ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς προέκρινε ὡς Μητροπολίτην Μαρωνείας τὸν Παν. Ἀρχιμανδρίτην Βασίλειον Κωνσταντίνου»¹¹⁷, οὕτινος ἡ εἰς Ἀρχιερέα χειροτονία ἐγένετο τὴν 23ην Μαρτίου 1941, Κυριακὴν τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, ἐν τῷ, ἐν Ἀθήναις, Καθεδρικῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, προεξάρχοντος τοῦ τότε Ἀρχιεπισκόπου Χρυσάνθου Φιλιππίδου καὶ τῇ συμμετοχῇ τῶν Μητροπολιτῶν Ἐλασσῶνος Καλλινίκου Λαμπρινίδου καὶ Χαλκίδος Γρηγορίου Πλειαθοῦ.

117. «Ἐκκλησία», ἔτ. 1941, ἀριθ. φύλ. 6, σ. 47.

Κατ' αὐτήν, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος προσφωνῶν τοῦτον, εἶπε σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὰ ἐξῆς: «... Ἀλλὰ καὶ ἡ φρόνησις καὶ ἡ μόρφωσίς σου καὶ ἡ διοικητικὴ ικανότης καὶ ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη ἦν ἀνέπτυξας κατὰ τὴν μακρὰν ἐπὶ τριάκοντα ἔλα ἔτη δόκιμον διακονίαν σου ὡς πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκίδος, καὶ δι' ἣν τοσοῦτον ἠγαπήθης ὑπὸ τε τοῦ Σεβασμιωτάτου ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Μητροπολίτου Χαλκίδος καὶ τοῦ ἀειμνήστου προκατόχου αὐτοῦ, ὡς καὶ ὀλοκλήρου τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ τῆς θεοσώστου ταύτης ἐπαρχίας, συμπαρισταμένου δι' ἐκλεκτῶν ἀντιπροσώπων καὶ συνευχομένου καὶ ἐπευφημοῦντος, ταῦτα πάντα χρηστὰς ὑποτείνουσι ἡμῖν τὰς ἐλπίδας, ὅτι, συνεργούσης τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, θὰ ἀναδειχθῆς ἀρχιερεὺς ἄξιος τῶν προσδοκιῶν τῆς Ἐκκλησίας, γενναῖος ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἀθλητής, ἐν ᾧ ἀγωνιζόμεθα ἱερῶ περι πάντων ἀγῶνι καὶ σοφὸς κυβερνήτης τῆς ἐμπιστευθείσης σοι ἱερᾶς ὀκλάδος, ἣν θὰ κυβερνήσῃς, ὡς πεποιθήαμεν, μετ' ἐπιστήμης καὶ ἀγρυπνίας ἰστάμενος ἐπὶ τῶν οἰάκων, ἀσφαλῶς θὰ διαπλεύσῃς μετὰ τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος τὴν μεγάλην καὶ εὐρύχωρον θάλασσαν τῶν περιστάσεων, θάλασσαν θηρία ἔχουσαν καὶ πειρατάς, θάλασσαν σκοπέλους ἔχουσαν καὶ σπιλάδας, θάλασσαν ὑπὸ κυμάτων ταραττομένην πολλῶν καὶ χειμῶνων, καὶ εἰς λιμένα εὐδίων θὰ ὀδηγηθῆς καὶ θὰ ὀδηγήσῃς, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας»¹¹⁸.

Καὶ πράγματι ὁ Βασίλειος ἀνεδείχθη ἀντάξιος τῶν προσδοκιῶν τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους· ἀναλαβὼν τὴν διαποιίμανσιν τῆς ἀκριτικῆς καὶ παραμεθορίου ταύτης ἐπαρχίας, εἰς ἐποχὴν πολεμικῆς ἀναταραχῆς καὶ ἀναμετρήσεως μεταξύ Ἑλλάδος καὶ Ἰταλίας, ἀπὸ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940, καὶ παραμονῶν ἐπιθέσεων Γερμανίας καὶ Βουλγαρίας κατὰ τῆς χώρας ἡμῶν, ἀνεδείχθη διὰ τῆς καθ' ὄλου αὐτοῦ λαμπρᾶς πολιτείας, συνεχιστῆς τῶν ἐνδόξων ἐκείνων ἀρχιερατικῶν, τοῦ παρελθόντος, φυσιογνωμιῶν, αἵτινες ἀνυψώθησαν εἰς μεγαλειώδεις προσωπικότητες, λόγῳ προσφοράς ποικίλων ὑπηρεσιῶν εἰς τὰς ἐκάστοτε παρεμβαλλομένας χαλεπὰς τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἡμέρας καὶ περιόδους.

Μετὰ τὴν ἐκδοσιν δηλονότι τῶν σχετικῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν ἐγγράφων (ἔσπευσεν ἀμέσως εἰς τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῶ ἐμπερίστατον τότε ἔνεκα τοῦ πολέμου ἐπαρχίαν ἔνθα παρέμεινε θεοφιλῶς ἐργαζόμενος μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν ἐπιδραμόντων Βουλγάρων ἐξορίας του, εἰς ἣν ἠκολούθησεν αὐτὸν καὶ μέρος τοῦ ποιμνίου του. Καταφυγὼν μετὰ τῶν μετ' αὐτοῦ φυγόντων πνευματικῶν του τέκνων εἰς Χαλκίδα, παρέμεινεν αὐτόθι ποικιλοτρόπως εἰς ἀνα-

118. «Ἐκκλησία», ἔτ. 1941, ἀριθ. φύλ. 7, σ. 53.

κούφισιν αὐτοῦ ἐργαζόμενος, μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς ἐπαρχίας του, εἰς ἣν πρῶτος ἐπανῆλθεν...»¹¹⁹.

Ὡς πιστοῦται δὲ ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς περιόδου 1941, ὃ τε Μακαριώτατος Πρόεδρος καὶ τὰ μέλη Αὐτῆς ἐπήνεσαν τοῦτον διὰ τὴν θεοφιλῆ αὐτοῦ ἐθνικὴν στάσιν καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς δοκιμασίας τοῦ λαοῦ τῆς ἐπαρχίας του λόγῳ τῆς κατοχῆς της ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, οἷτινες καὶ τελικῶς τὸν ἀπεμάκρυνον ἐξ αὐτῆς, διότι δὲν ἠθέλησε νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὰς ἀντικλησιαστικὰς καὶ ἀντεθνικὰς αὐτῶν ὑπαγορεύσεις καὶ ἀπαιτήσεις.

Τούτου ἕνεκεν κινεῖται πρὸς τὸν λαὸν τῆς Θράκης ἐν γένει παρασχεθείσας ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν κατοχὴν ὑπηρεσίας ἐπαρσημοφορήθη ὑπὸ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως καὶ δι' ὅλης δὲ τῆς μεταξὺ τοῦ ποιμνίου του ἱστορικῆς αὐτόχρονα δράσεως καὶ ἀναστροφῆς του ἐφείλκυσε τὴν στοργὴν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ τῆς ἐπαρχίας του, παρὰ δὲ τὸν κλονισμόν, ὅν, ἕνεκα τῶν θλίψεων τῆς δουλώσεως τοῦ ποιμνίου του καὶ τῶν ἀτρύτων κόπων, ὑπέστη ἡ ὑγεία του, ἐξηκολούθησεν ἀόκνως καὶ μετὰ παραδειγματικῶς ζήλου ἐργαζόμενος μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς τελευτῆς του, ἥτις ἐβύθισεν εἰς βαθύτατον πένθος τὸ λατρεῦσαν αὐτὸν ποίμνιον καὶ πάντας τοὺς ὅπως δῆποτε γνωρίσαντας αὐτὸν καὶ ἐκτιμῆσαντας τὴν εὐγένειαν τοῦ χαρακτῆρος, τὴν ἀνωτερότητα τοῦ ἤθους, τὸ μειλίχιον τῶν τρόπων, τὸν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας φλογερὸν ζήλον καὶ τὴν πρὸς πάντας καὶ δὴ τοὺς εἰς αὐτὸν ἐμπεπιστευμένους χριστιανούς ἀνυστερόβουλον ἀγάπην...»¹²⁰.

Ὁ Βασιλείος ὑπὸ τὴν ιδιότητά του, ἐν ἐνεργείᾳ, Ἀρχιερέως ἐκλήθη νὰ συμμετάσχῃ ὡς συνέδρον, τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, μέλος, κατὰ τὴν Συνοδικὴν Περίοδον 1946-1947 ἀποποιηθεὶς τὴν πρόσκλησιν ταύτην, ἐνῶ ἀντιθέτως καθ' ὁμοίαν τοῦ ἔτους 1950-1951 μετέσχε τῶν ἐργασιῶν της (α' ἐξάμηνον 1 Ὀκτωβρίου 1950-31 Μαρτίου 1951, β' ἐξάμηνον 1 Ἀπριλίου 1951-30 Σεπτεμβρίου 1951)»¹²¹.

Τοιοῦτος, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, ὑπῆρξεν ὁ ἀπολογισμὸς τῆς ζωῆς καὶ τῆς δραστηριότητος τοῦ Βασιλείου, διὰ τῶν ὁποίων πιστοῦται ἡ προσφορὰ ὑπηρεσιῶν του εἰς τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος, οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ὁποίων πάντοτε θὰ τὸν ἐνθυμοῦνται· ἐκπληρῶν δὲ καὶ οὗτος τὸ κοινὸν χρέος, ἀπῆλθε τοῦ κόσμου τούτου ἐν Κομοτινῇ τὴν 24ην Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1952, καταλιπὼν μνήμην ἀρχιερέως εὐόρκως ἐπιτελέσαντος τὴν ἀποστολὴν του καὶ

119. «Ἐκκλησία», ἔτ. 1953, ἀριθ. φύλλ. 1-2, σ. 27.

120. «Ἐκκλησία», ἔτ. 1953, ἀριθ. φύλλ. 1-2, σ. 27-28.

121. Βασιλείου Μητροπολίτου πρ. Λήμονου (Ἀτέση), Οἱ κατὰ τὰ ἔτη 1900 μέχρι σήμερον διατελέσαντες ὡς Συνοδικοὶ Ἀρχιερεῖς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 17, 19.

ταφέντος εἰς τὴν προσφιλῆ αὐτοῦ Χαλκίδα, εἰς ἣν ἔζησεν τὰ περισσότερα ἔτη τῆς ἐπὶ γῆς ἐνοικήσεώς του, παρὰ τὸν ἱερὸν ναὸν τῆς Παναγίας Ὁδηγητρίας¹²².

ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ

Εὐγένιος Βακάλης ἢ Θεολόγου.

Ἐπίσκοπος Ἀμισοῦ 1911-1922.

Μητροπολίτης Φιλαδελφείας 1922-1924.

Μητροπολίτης Κυδωνιῶν 1924-1928.

Μητροπολίτης Νιγρίτης 1928-1934.

Μητροπολίτης Νευροκοπίου 1934-1936.

Ὁ Εὐγένιος ἐγεννήθη εἰς Στύψην Λέσβου κατὰ τὸ ἔτος 1882, τυχὼν χριστιανικῆς ἀγωγῆς παρὰ τῶν γονέων αὐτοῦ· μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν κατωτέρων αὐτοῦ μαθημάτων ἐν τῷ Δημοτικῷ Σχολεῖῳ τῆς πατρίδος του, μόλις ἐνδεκαετῆς κατὰ τὴν ἡλικίαν εἰσῆχθη εἰς τὴν, κατὰ Χάλκην Θεολογικὴν Σχολὴν τῇ χειραγωγίᾳ τοῦ διαπρεποῦς θείου αὐτοῦ Μητροπολίτου Γερμανοῦ Καραβαγγέλη, ἐν ἣ παρέμεινεν ὡς φοιτητῆς μέχρι τοῦ 1906, ὅτε, μετὰ τὴν ὑποβολὴν καὶ ἔγκρισιν ὑπὸ τῶν Καθηγητῶν αὐτῆς τῆς ἐναισίμου αὐτοῦ διατριβῆς ὑπὸ τὸν τίτλον «Περὶ τοῦ ποιμαντορικοῦ ὑπουργήματος διδασκαλία Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου», ἀπελύθη τῆς δυνάμεώς της, ἐξακολουθῶν νὰ τελῇ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ, ὡς εἴρηται, θείου αὐτοῦ.

Ἐν τῷ μεταξῷ, εἰσελθόντα εἰς τὰς τάξεις τοῦ κλήρου, βλέπομεν τοῦτον ἀνερχόμενον εἰς ὑψηλότερα ἀξιώματα· οὕτω, μόλις εἰς ἡλικίαν 29 ἐτῶν, ἐκλέγεται Βοηθὸς ἐπίσκοπος τοῦ θείου αὐτοῦ, ὄντος Μητροπολίτου Ἀμασειᾶς Γερμανοῦ Καραβαγγέλη ἐν Πόντῳ, ὑπὸ τὸν τίτλον Ἀμισοῦ, διατελέσας ὡς τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1922 ὅτε προάγεται εἰς Μητροπολίτην Φιλαδελφείας, ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ εἰς Μητροπολίτην Ἐφέσου προαχθέντος ἄχρι τοῦδε ὡς τοιοῦτου Χρυσοστόμου Χατζησταύρου (θανόντος ὡς «πρώην» Ἀθηνῶν τὸ 1968) 1922-1924, ἵνα ἐν συνεχείᾳ ἀναδειχθῇ εἰς Μητροπολίτην Κυδωνιῶν 1924-1928, Νιγρίτης 1928-1934¹²³ καὶ τέλος Νευροκοπίου 1934, διατελέσας ὡς τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1936, ὅτε παραιτηθεὶς ἐφυσύχαζεν ἐφ' ἐξῆς ἐν Καλλιθέᾳ Ἀθηνῶν μέχρι τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας του γενομένης τὴν 15ην Δεκεμβρίου

122. Χρυσοστόμου Μητροπολίτου Μεσσηνίας (Θέμελη), *Ἱεροκήρυκες ἐν Ἐθναίᾳ*, «Ἐκκλησία», ἔτ. 1983, ἀριθ. φύλ. 11, σ. 296, § Πρωτοσύγκελλοι Μητροπόλεως Χαλκίδος, καὶ ἀνάπτυπον, σ. 129-130. Πρβλ. «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία», Σ. Γ. Π., εἰς τὸ λήμμα, «Ὁ Μαρωνεὶας καὶ Θάσου (Βασίλειος), τ. Γ', σ. 701.

123. Ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ταύτην ἐχρημάτισε καὶ Συνοδικὸς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν Συνοδικὴν περίοδον 1933-1934,

1956, «ἀγαπώμενος καὶ χαίρων συμπαθείας παρὰ τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ»¹²⁴.

Ὡς γνωστόν, πολλαὶ Μητροπολιτικαὶ τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου περιφέρειαι, ἐν αἷς καὶ αἱ τῆς Ἀμασείας καὶ Ἐφέσου, εἶχον λίαν ἐκτεταμένην ἑδαφικὴν ἔκτασιν, καὶ διὰ τοῦτο παρίστατο ἀνάγκη, πρὸς λυσιτελεστέραν ἐκπεραίωσιν τῶν διαφόρων ἀναγκῶν τοῦ ποιμνίου των, ἐκπροσώπων τῶν οἰκείων Ἀρχιερέων δι' Ἐπισκόπων· οὕτως, ἵνα περιορισθῶμεν μόνον εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἀμασείας, ἐφ' ὅσον γίνεται λόγος ἐνταῦθα περὶ τοῦ Εὐγενίου, ἐπὶ Ἀρχιερατείας Γερμανοῦ Καραβαγγέλη ὑπῆρχον οἱ ἐπίσκοποι· α) Ὁ Ἱερόθεος Χριστοδουλίδης ὡς «Ἀριστείας», χειροτονηθεὶς ὡς τοιοῦτος κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1900 καὶ θανὼν ἐν Θεσσαλονίκῃ κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1932. β) Ὁ Εὐγένιος Θεολόγου ἢ Βακάλης ἀνεψιὸς αὐτοῦ ὡς «Ἀμισοῦ», δηλ. Σαμψοῦντος, χειροτονηθεὶς κατὰ τὴν 11ην Μαΐου 1911 καὶ ἐκδημήσας πρὸς Κύριον ἐν Ἀθήναις τὴν 15ην Δεκεμβρίου 1956 καὶ γ) Ὁ Εὐθύμιος Ἀγριτέλλης ὡς «Ζήλων», χειροτονηθεὶς εἰς Ἀρχιερέα τὴν 12ην Ἰουνίου 1912 καὶ ἐκδημήσας πρὸς Κύριον εἰς τὰς φυλακὰς Ἀμασείας, ὑποστάς μαρτυρικὸν θάνατον, κατόπι φρικτῶν καὶ ἐπωδύνων βασανιστηρίων. Ἐθνομάρτυς.

124. *Ἁ' Ἐκκλησία*», ἔτ. 1957, ἀριθ. φύλ. 1-2, σ. 19.